

Nedskrivningsprövning av goodwill

En studie av regler som någon hittat på för en tillgång som inte riktigt finns

ABSTRACT

Since January 1 2005 all companies listed on a regulated stock exchange within the EU are required to present their consolidated accounts in conformity with IFRS. Among many other consequences goodwill will no longer be amortized over its useful life but instead annually tested for impairments in accordance with IFRS 3. The aim of this paper is to scrutinize the impairment test of goodwill as outlined in IAS 36 and analyze its implications. We conclude that the impairment test will probably lead to the recognition of internally generated goodwill in the consolidated accounts. We also conclude that the impairment test on highly aggregated levels will probably hasten the pace of this recognition since internally generated goodwill is used to shield acquired goodwill from impairments. Furthermore, empirical evidence, gathered from a sample of 67 companies comprising about 95% of the total market capitalization in Sweden, is put forth to support our findings. Tests conducted on a primary segment (or higher level) led to impairments in only 7% of the cases, whereas tests conducted on lower levels resulted in impairments in 40-50% of the cases.

KEYWORDS: goodwill, impairment test, internally generated goodwill, IFRS 3, IAS 36, segment.

3210 EXAMENSUPPSATS INOM REDOVISNING
OCH FINANSIELL STYRNING VT. 2006

Författare: Olov Bonow
Per Norman

Handledare: Niclas Hellman

Opponent: Martin Nilsson
Simon Wästerström

Framläggning: 7 juni 2006, kl. 15-17, sal KAW

Innehållsförteckning

1	INLEDNING	1
1.1	Bakgrund.....	1
1.2	Uppsatsens syfte	1
1.3	Avgränsningar av problemområdet	2
1.4	Uppsatsens disposition	2
2	METOD.....	3
2.1	Empiriskt urval	3
2.1.1	Granskat urval	4
2.1.2	Granskade parametrar	4
3	TEORETISK REFERENSRAM	5
3.1	Goodwill	5
3.1.1	Vad goodwill är	5
3.1.1.1	Förvärvad goodwill.....	6
3.1.1.2	Goodwill som tillgång eller kostnad.....	7
3.1.1.3	Vad goodwill är enligt IFRS	8
3.1.2	Internt genererad goodwill	9
3.1.2.1	Internt genererad goodwill enligt IFRS	9
3.1.3	Av- och nedskrivning av goodwill.....	9
3.1.3.1	Av- och nedskrivning av goodwill enligt IFRS.....	10
3.2	Nedskrivningsprövning av goodwill i IFRS	11
3.2.1	Återvinningsvärde.....	11
3.2.1.1	Verkligt värde minskat med försäljningskostnader	11
3.2.1.2	Nyttjandevärde.....	12
3.2.2	Kassagenererande enheter	13
3.2.2.1	Allokering av goodwill till kassagenererande enheter	13
3.2.3	Nedskrivningsprövningen	13
3.2.3.1	Återföring av tidigare nedskrivningar	14
3.2.4	Upplyningskrav för nedskrivningsprövningen	14
3.2.5	Nedskrivningsprövningen – IASBs bakomliggande resonemang.....	14
4	SYFTE 1: EN ANALYS AV NEDSKRIVNINGSPRÖVNINGEN	16
4.1	Balans- och resultaträkningsperspektivet.....	16
4.2	Goodwillens natur	16
4.3	Aktivering av internt genererad goodwill.....	17
4.4	Standardens självutsägelser	18
4.5	En analys av nedskrivningsprövningen i IFRS	18
4.5.1	Värderingsmodell	18
4.5.2	Allokering av goodwill	19
5	SYFTE 1: ANALYSEN ILLUSTRERAD	20
5.1	Internt genererad goodwill.....	20
5.2	Presentation av de tänkta företagen och modellen.....	21
5.2.1	Sinus	22

5.2.2	Filia och Soror	23
5.2.3	Förvärvet	23
5.3	Effekten av valet av kassagenererande enhet	24
5.4	En diskussion av illustrationen	27
6	SYFTE 2: PRESENTATION AV EMPIRIN	28
6.1	Nedskrivningsprövningens utformning	28
6.2	Skillnaden mellan av- och nedskrivningar.....	29
7	SYFTE 2: ANALYS AV EMPIRIN	31
7.1	Aggregationsnivåns betydelse	31
7.1.1	Empirins brister.....	32
7.2	Aktivering av oredovisad goodwill.....	32
7.3	...och vem bryr sig?.....	32
8	SLUTSATSER	34
8.1	Uppslag till vidare undersökningar	34
9	REFERENSER.....	35
9.1	Litteratur	35
9.2	Internetkällor.....	36
9.3	Redovisningsstandarder och förordningar.....	36
9.4	Årsredovisningar.....	36
APPENDIX A – FÖRKORTNINGAR OCH DEFINITIONER.....		38
APPENDIX B – STATISTISK METOD OCH χ^2-TEST		39
APPENDIX C – TABELLER OCH DIAGRAM		41

1 Inledning

Vad goodwill egentligen är och hur det redovisningsmässigt ska hanteras är i grunden en komplicerad fråga utan självklara svar som redovisningsprofessionen brottats med i mer än trettio år.¹ Somliga anser att goodwill inte är en tillgång medan andra ser det som en självklarhet. Inte ens då goodwill ses som en tillgång är det självklart hur den sedermera ska behandlas.²

1.1 BAKGRUND

Svenska företag, noterade på en reglerad marknad, måste sedan 1 januari 2005 upprätta sin koncernredovisning i enlighet med internationell redovisningsstandard (IFRS eller ”standarden”).³ Förändringen innebär bland mycket annat att goodwill inte längre skrivs av på ett fastställt antal år utan årligen prövas för nedskrivning.⁴ I Sverige omfattas företag noterade på någon av börserna NGM, Aktietorget eller Stockholmsbörsen.⁵ Detta innebär stora förändringar för företagen, deras granskare och inte minst användare av den finansiella information som företagen publicerar.

International accounting standards boards (IASBs) ställningstagande att årligen pröva goodwill för nedskrivning istället för systematiska avskrivningar förefaller ha varit något kontroversiellt. Majoriteten av remissinstanserna till den föreslagna utformningen på IFRS 3 var emot införandet av nedskrivningsprövning.⁶ IASB ansåg, trots detta, att en nedskrivningsprövning var en bättre hantering än avskrivningar eftersom de anser att den medför mer användbar information.⁷

Den i IFRS föreskrivna hanteringen av den årliga nedskrivningsprövningen för med sig vissa inneboende problem. Som även IASB noterar är det omöjligt att konstruera en prövning som enbart mäter värdet av förvärvad goodwill. Det huvudsakliga problemet ligger i goodwills natur eftersom denna definieras som allting som inte enskilt kan identifieras. En redovisningsmässig uppdelning brukar göras mellan internt genererad goodwill och sådan som förvärvas där endast den senare redovisas i bokföringen. Farhågor finns för att det som prövas för nedskrivning inte enbart är redovisad goodwill utan även oredovisad vilket sedan jämförs med det bokförda värdet på den förvärvade. Det verkar således finnas en logisk inkonsekvens i prövningen.

1.2 UPPSATSENS SYFTE

För att strukturera problemområdet har uppsatsen delats in i två syften:

Syfte 1 – Att analysera IFRSs utformning med avseende på nedskrivningsprövningen och synen på goodwill.

Syfte 2 – Att utifrån empiri belägga väsentliga effekter av nedskrivningsprövningens utformning.

Intentionen med dessa två syften är inte normativ. Vi försöker inte utröna huruvida nedskrivningsprövningen av goodwill är god eller dålig redovisning eller leder till mer eller

¹ White et al, 2003, s. 525.

² Schroeder, 2005, s. 323.

³ Se appendix A för definitioner och förkortningar.

⁴ EU-förordning 1606/2002.

⁵ Ernst och Young, 2004.

⁶ IFRS 3 BC137.

⁷ IFRS 3 BC142.

mindre användbar information. Detta är intressanta aspekter i sig eftersom IASBs huvudsakliga argument för införandet av denna behandling är att den leder till mer användbar information, men faller utanför uppsatsens syfte.

Intentionen är istället att analysera hur IASB utformat nedskrivningsprövningen av goodwill och vilka konsekvenser detta leder till i förlängningen. Vi vill även analysera hur nedskrivningsprövningen fungerar i samklang med IASBs syn på goodwill i övrigt. Därefter avser vi att empiriskt belägga de effekter vi förutspår.

1.3 AVGRÄNSNINGAR AV PROBLEMOMRÅDET

För att uppsatsen ska få en rimlig omfattning har syftena i vissa hänseenden avgränsats.

Uppsatsen aspirerar inte på att illustrera alla tänkbara konsekvenser av nedskrivningsprövningens utformning. De konsekvenser som diskuteras är främst specifika problem med utformningen av nedskrivningsprövningen av goodwill och ej generella. Ett exempel på ett generellt problem som inte berörs i någon större utsträckning är tillförlitligheten av att använda sig av nuvärdesberäkningar av framtida kassaflöden.

En ytterligare begränsning är att uppsatsen endast omfattar företag som är noterade på svenska reglerade marknader. Eftersom urvalet av företag på något sätt behövde begränsas föll det sig naturligt att i första hand göra studien ur ett svenskt perspektiv.

1.4 UPPSATSENS DISPOSITION

Ställt mot uppsatsen bakgrund, syfte och avgränsningar görs den huvudsakliga uppdelningen att metoden först beskrivs. Därefter presenteras en teoretisk referensram som sedan analyseras. Vidare illustreras nedskrivningsprövningens effekter. Empirin presenteras och analyseras sedan för att belägga dessa effekter. Till sist sammanfattas slutsatserna.

Den teoretiska referensramen i kapitel 3 är till för att sätta problemet i sitt sammanhang och ge läsaren en introduktion till området. Eftersom uppsatsen bygger på IFRS utformning är det naturligtvis viktigt att presentera även denna. Den presenteras samtidigt som den bakomliggande teorin, även om IFRS i sig skulle kunna anses utgöra ett empiriskt material.

I kapitel 4 problematiseras och analyseras IFRS i direkt anslutning till den presenterade teorin eftersom vi anser att sammanhanget skulle gå förlorat om vi samtidigt analyserade det insamlade empiriska materialet. Det därpå följande kapitel 5 är en illustration av de effekter som IFRSs utformning ger upphov till och som vi bedömer vara av särskild vikt.

För att ge illustrationer och argument mer tyngd än enbart ett teoretiskt resonemang ägnas kapitel 6 så gott det går till att empiriskt belägga dessa. I kapitel 7 analyseras det material som samlats in från verkligheten mot bakgrund av de effekter som illustreras. Avslutningsvis sammanfattas argumentationen och slutsatserna i kapitel 8.

I appendix A-C presenteras förkortningar och definitioner, statistisk metod samt kompletterande tabeller och diagram.

2 Metod

I detta kapitel redogörs för den vetenskapliga metod som använts i uppsatsen. Inledningsvis beskrivs den huvudsakliga metod för att därefter redogöra för det empiriska urvalet och hur detta gjorts.

I metodhänseende är uppsatsen uppdelad i olika delar, huvudsakligen en teoretisk och en empirisk. För att behandla syfte 1 har vi ingående studerat standardens utformning med avseende på goodwill, det vill säga IFRS 3, IAS 36 och IAS 38. För att förstå utformningen och hur IASB resonerade när de antog den gällande standarden har vi också ingående studerat respektive standards *basis for conclusions*.⁸ För att sätta standarden i sitt sammanhang har vi även studerat goodwill som fenomen beskrivet i den akademiska litteraturen. Utifrån detta material har vi sedan analyserat standarden och resonerat oss fram till tänkbara effekter av nedskrivningsprövningens utformning. För att förtydliga vårt resonemang presenterar vi en analytisk illustration av en av de effekter som vi resonerat oss fram till. Illustrationen bygger på nedskrivningsprövningen så som den är utformad i standarden. Fördelen med denna ansats är att det tydligt åskådliggör de studerade effekterna. Nackdelen är att vissa effekter är svåra att fånga i en förenklad modell. Ytterligare ett problem som bör beaktas är risken för att modellen i sig används som bevis för påståendet.

Standardsättandet är naturligtvis normativt till sin natur. En regel, i detta avseende, är en avvägning mellan många olika ståndpunkter. Det är dock lämpligt att de olika avvägningarna har en inbördes koherens det vill säga att den så långt det går är fri från själv motsägelser. Om en regel inte passar in i systemet som helhet förtjänar således denna att belysas. Det blir då också intressant att se om inkonsekvensen har praktisk betydelse. Ansatsen är således att logiskt resonera fram konsekvenser av standardens utformning som vi sedan avser att belägga med empiri.

För att behandla syfte 2 gör vi en empirisk studie som syftar till att finna belägg för den argumentation vi utvecklat i det teoretiska resonemanget. Ett problem är att det endast finns ett års data att tillgå, eftersom nedskrivningsprövningen endast beskrivits i 2005 års årsredovisningar hittills. Nedskrivningsprövningen har visserligen gjorts för 2004, eftersom detta år ska inkluderas i 2005 års årsredovisning som jämförelseår, men redovisas således enbart indirekt. Den korta tidsserien och att standarden tillämpas för första gången bjuder på två problem. Dels finns en övergångseffekt av att detta redovisas för första gången och dels går det inte att göra någon jämförelse över tiden. Övergångseffekten tar sig uttryck i att det ännu inte utvecklats någon praxis på området.

2.1 EMPIRISKT URVAL

För att göra ett urval av lämpliga företag har ett antal kriterier tillämpats. Ett första kriterium är naturligtvis att företagen tillämpar IFRS som redovisningsstandard. Detta görs av alla företag i Sverige noterade på reglerade marknader. För att begränsa urvalet valde vi en kvalificeringsgräns på minst tre miljarder SEK i börsvärde den 31 december 2005. Dessa två kriterier gav ett preliminärt urval på 101 företag.

Informationen som vi eftersökte var på en så pass detaljerad nivå och av ett sådant slag att en enskild granskning av varje företags årsredovisning blev nödvändig. Den eftersökta

⁸ Basis for conclusions är de bakomliggande motiveringarna till standardens utformning.

informationen publicerades dessutom först i företagens årsredovisningar för 2005, av vilka endast ett fåtal var publicerade vid inledningen av uppsatsarbetet. Sammantaget har detta omöjliggjort användandet av någon form av elektronisk databas för årsredovisningsdata, varvid det blev nödvändigt att på något sätt begränsa datamängden. Den gräns som bygger på börsvärdet anser vi är motiverad för att urskilja en hanterbar datamängd i förhållande till uppsatsens omfång. Den naturligtvis helt arbiträra gränsen på just tre miljarder SEK gav oss ändå ett urval som vi anser vara lämpligt för uppsatsens syfte. Omkring 95 % av det totala börsvärdet är representerat i studien.

2.1.1 Granskat urval

Tabell 2.1 – Urvalskriterier för insamlad data

Kriterium	Antal	Motivering
Preliminärt urval	101	IFRS samt ett börsvärde >3MDR SEK
Ej publicerad årsredovisning	-1	Ingen tillgänglig information
Investmentbolag	-9	Ingen goodwill
Utländsk redovisningsprincip	-3	Tillämpar ej IFRS
Brutet räkenskapsår	-7	Tillämpar ej IFRS för 04/05
Ingen goodwill	-14	Ingen goodwill
<i>Granskat urval</i>	<i>67</i>	
(Ej tidigare svenska redovisningsprinciper)	(-9)	(Ingen jämförelse möjlig över tiden)
(Bank- & försäkringsbolag)	(-7)	(Avvikande redovisningsprinciper)
<i>Granskat urval vid jämförelser</i>	<i>51</i>	

Av tabell 2.1 framgår vilka ytterligare kriterier som tillämpats för att göra urvalet. Till att börja med exkluderas alla investmentbolag, eftersom dessa inte redovisar någon goodwill. Under granskningen tillkom det ytterligare bortfall på grund av dels företag som tillämpar brutet räkenskapsår, och därmed ej IFRS för den aktuella perioden, och dels företag som ej redovisade någon goodwill. Dessa kriterier ledde till ett slutligt urval på 67 företag. Vid jämförande presentationer har vi dessutom exkluderat företag som före 2005 inte tillämpade svensk redovisningsstandard och banker samt försäkringsbolag som redovisar enligt särskilda principer. Dessa exkluderingar leder till ett kvarvarande urval på 51 företag. Utgångspunkten är att i möjligaste mån använda alla 67 företag ("hela urvalet"), men i de fall där data aggregeras eller sätts i förhållande till omsättningen används urvalet på 51 företag ("begränsat urval"). Antalet granskade företag anges i respektive tabell eller diagram.

2.1.2 Granskade parametrar

Den information vi samlat är enkelt uttryckt allt som står skrivet om nedskrivningsprövningen av goodwill i företagens årsredovisningar. Denna information har vi strukturerat på ett sådant sätt att en kvantitativ data kan presenteras.

De viktigaste parametrarna för studien är: organisatorisk nivå för nedskrivningsprövningen, eventuella goodwillnedskrivningars storlek, redovisat värde på goodwill och eget kapital.

För en kompletterande bild har vi även samlat in data för följande parametrar: hur återvinningsvärdet beräknas, tidshorisonten för kassaflödesprognoser, tillväxtantaganden för dessa prognoser samt vilken diskonteringsränta som används för att beräkna nuvärden. Därtill har vi samlat information om omsättningen, redovisat värde på totala tillgångar, årets resultat, avskrivningar av goodwill samt ackumulerade anskaffningsvärden och avskrivningar för goodwill.

Informationen om nedskrivningsprövningen presenteras i årsredovisningen för 2005, i övrigt har den inhämtats från årsredovisningarna för både 2005 och 2004. I vissa fall har enstaka värden inhämtats från årsredovisningen 2003.

3 Teoretisk referensram

I detta kapitel ges den teoretiska bakgrund som ligger till grund för analysen. Till att börja med beskrivs allmänt teoretiskt vad goodwill är och hur IASB ser på detta. Därefter beskrivs hur nedskrivningsprövningen av goodwill är utformad i IFRS.

3.1 GOODWILL

För att sätta nedskrivningsprövningen av goodwill i IFRS i sitt sammanhang anser vi att en diskussion av goodwill är på sin plats. Det är dessutom viktigt att förstå hur IASB ser på nedskrivningsprövningen, varför varje avsnitt i detta kapitel först behandlar en allmän teoretisk bakgrund och därefter IASBs syn på saken.

3.1.1 Vad goodwill är

Goodwill, som begrepp, har funnits under en lång tid. Redan 1810 omnämndes ”good will” i legala sammanhang som beteckning för ett företags goda rykte.⁹ Goodwill är en redovisningsteoretiskt omdiskuterad tillgång, vad som omfattas av begreppet goodwill är därmed inte i alla lägen helt klart.¹⁰

För att illustrera begreppet tänker vi oss en synnerligen gemytlig kvarterskrog som har den precis rätta avvägningen mellan trevlig personal, rutiga dukar, vacker utsikt, god mat och chiantiflaskor med ljus i. Krogen har flera stamgäster som någorlunda frekvent återkommer och njuter en bit av livet. Stamgästerna och det goda ryktet gör att kvarterskrogen ständigt ger lite mer avkastning än vad som egentligen är brukligt för den sortens etableringar. Om krogen skulle behöva en ny ägare skulle denne naturligtvis vara villig att betala lite mer för restaurangverksamheten än för bara bord och stolar. I dennes konsoliderade bokföring skulle detta övervärde föras som goodwill.

Ett mer teoretiskt sätt att se på goodwill är att betrakta tillgången som nuvärdet av alla förväntade framtida övervinster.¹¹ En eventuell köpare som förväntar sig framtida övervinster kommer vara villig att betala för dessa. Skillnaden mellan köpeskillingen och värdet på det förvärvade egna kapitalet ses därmed som goodwill. Övervinster kan förklaras som den vinst som företaget gör utöver det som krävs för att täcka avkastningskravet.¹² Avkastningskravet på ett företags egna kapital bestäms av den specifika risk som är förknippad med det egna kapitalet.¹³ En modell som använder framtida förväntade övervinster för att värdera det egna kapitalet i ett företag presenteras här:

Ekvation 3.1 – Övervinstvärderingsmodell

$$\text{Värde på eget kapital} = B_0 + \sum_{t=1}^T \frac{(ROE_t - r_E)B_{t-1}}{(1 + r_E)^t} + \frac{(1 + g)(ROE_T - r_E)B_{T-1}}{(r_E - g)(1 + r_E)^T}$$

I modellen betecknas företags avkastning på det egna kapitalet ROE och avkastningskravet på det egna kapitalet r_E . Vidare betecknar B bokvärdet på det egna kapitalet och g tillväxten.

⁹ Leake, 1921, s. 1.

¹⁰ White et al, 2003, s. 525.

¹¹ Schuster, 2005, s. 52.

¹² Schuster, 2005, s. 55.

¹³ Brealy et al, 2006, s. 217.

Modellen utgår från dagens bokvärde, summerar alla framtida vinster mellan tiden t och oändligheten som överstiger avkastningskravet och diskonterar dessa med avkastningskravet. T betecknar tidpunkten för horisonten då företaget befinner sig i *stabilt tillstånd*.¹⁴

Ett rimligt antagande i horisonten är att ett företag inte växer snabbare än ekonomin i övrigt. Ett annat vanligt antagande är att den specifika risk som är hänförlig till eget kapital är oförändrad i horisonten, vilket leder till att r_E är konstant. Kvar blir då ROE att göra antaganden om. Ett antagande som är förenligt med nationalekonomisk teori är att ROE som överstiger r_E på lång sikt ökar konkurrensen inom sektorn och därmed sänker ROE till samma nivå som r_E . I en väl fungerande marknad finns således på lång sikt inga övervinster.¹⁵ Dock är detta antagande inte helt oproblematiskt. Marknadsimperfectioner är vanliga och företagen strävar hela tiden efter att bibehålla dessa, genom exempelvis marknadsföring, teknisk utveckling och personalutbildning.¹⁶ Ett resultat av dessa aktiviteter är ett företags goda rykte, kundrelationer, humankapital och andra ej påtagliga tillgångar som brukar användas för att exemplifiera vad som innefattas i begreppet goodwill.¹⁷

Komponenterna som innefattas av begreppet goodwill är till sin natur både svåra att separera från övriga tillgångar samt svåra att enskilt värdera. Till skillnad från andra tillgångar kan goodwill inte enskilt avyttras från företaget, det går inte sälja enbart det goda ryktet.¹⁸ Att kassaflödena i ett företag på detta sätt inte enbart kan härledas till de identifierade tillgångarna i balansräkningen kan tas som ett tecken på att helheten är större än summan av tillgångarna. Att detta övervärde finns är den idémässiga grunden för att goodwill existerar. Ett gammalt men talande exempel på detta är:

Skillnaden mellan att sälja en affärs byggnader, maskiner, varulager, etc. var för sig och att sälja hela företaget i full gång (inkl. goodwill) är detsamma som skillnaden mellan att sälja en levande häst i dess fulla arbetskraft och att sälja samma häst i form av hästhud och hästkött.¹⁹

En viktig fråga är gränsdragningen mot andra immateriella tillgångar. Historiskt sett har goodwill omfattat sådant som idag klassificeras som immateriella tillgångar, exempelvis varumärken, licenser, patent, etc.²⁰ Idag anses i större utsträckning än tidigare att immateriella tillgångar ska redovisas enskilt i balansräkningen eftersom betydelsen av dessa har ökat och enskilda kassaflöden för dessa kan urskiljas.²¹

3.1.1.1 Förvärvad goodwill

Goodwill uppkommer i redovisningen då ett företag förvärvar ett annat. Populärt sägs ofta att goodwill är skillnaden mellan köpeskillingen och ett företags nettotillgångar.²² I detta något förenklade påstående ryms föreställningen att goodwill är en restpost, eftersom de värden som av någon anledning ej möter kraven för att definieras som en separat tillgång fångas upp av goodwill. Ett exempel på detta är ett företags kundrelationer i det fall de ej går att tillförlitligt värdera eller separera men ändå betingar framtida kassaflöden för företaget. Värdet av goodwillen

¹⁴ Se appendix A för definition.

¹⁵ Schuster, 2005, s. 55.

¹⁶ Schroeder, 2005, s. 323.

¹⁷ Brockington, 1996, s. 120.

¹⁸ Yang återgiven i Schroeder, 2005, s. 322.

¹⁹ Dicksee återgiven i Sillén, 1925, s. 5.

²⁰ Sillén, 1925, s. 4.

²¹ Se IFRS 3 BC89.

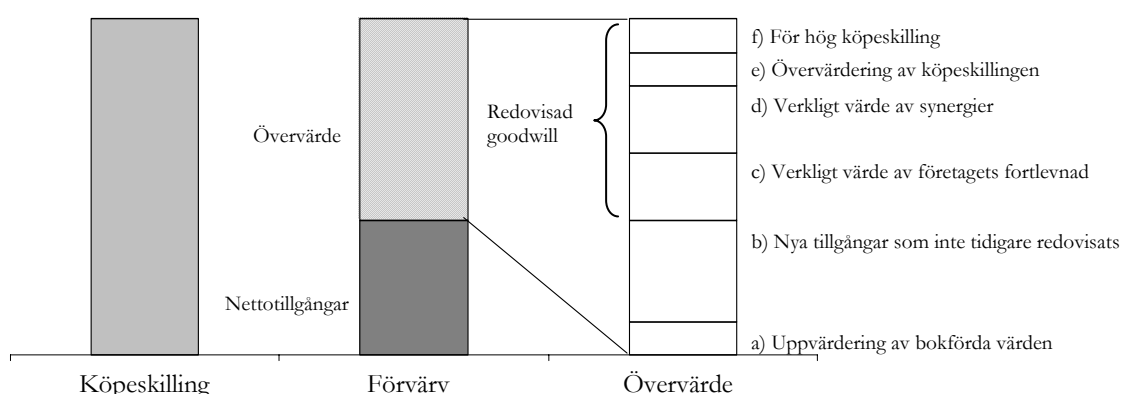
²² Moehrle och Reynolds-Moehrle, 2001, s. 32.

sätts på detta sätt genom värderingen av andra tillgångar och köpeskillingen och ej genom en separat värdering av övervärdet.

Ett förtjänstfullt sätt att bryta ner övervärdet som betalas vid ett förvärv presenteras i en artikel av Johnson och Petrone som behandlar huruvida goodwill är en tillgång. Där nämns följande sex faktorer som en grund till uppdelning av övervärdet, se även figur 3.1:²³

- Uppvärdering av bokförda värden.* Vid ett förvärv värderas alla tillgångar och skulder till marknadsvärdet oavsett det bokförda värdet.
- Nya tillgångar som inte tidigare värderats.* Vid ett förvärv görs en prövning om det finns tillgångar som kan identifieras som ej är representerade i balansräkningen.
- Det verkliga värdet av värdet av företagets fortlevnad.* Förmågan i det uppköpta företaget att generera vinster som överstiger förmågan hos de uppköpta tillgångarna var för sig, t.ex. synergier som finns mellan tillgångarna i det uppköpta företaget, marknadsposition etc.
- Det verkliga värdet av synergier som uppstår mellan de sammanslagna verksamheterna.* Detta värde är unikt för varje kombination av verksamheter.
- Övervärdering av köpeskillingen.* Exempelvis om förvärvet görs med aktier som har ett onaturligt högt värde genom begränsad handel med aktierna.
- För hög köpeskillning.* Priset som betalas överstiger värdet, exempelvis genom upptrissning av priset i en budgivningsprocess.

Figur 3.1 – Urskiljning av goodwillens beståndsdelar

3.1.1.2 Goodwill som tillgång eller kostnad

Påståendet att hela skillnaden mellan köpeskillning och förvärvade tillgångar skulle utgöra goodwill förefaller således något förenklat. Det skulle innebära att rena kostnader som en för hög köpeskillning enligt f) ovan aktiveras. För att uppnå en rättvisande bild där kostnader inte aktiveras och tillgångar inte kostnadsförs direkt är det viktigt att kunna särskilja och klassificera de olika beståndsdelarna av detta övervärde. Forskning visar att marknaden i genomsnitt anser att goodwill är en tillgång.²⁴ Om en uppdelning av goodwill i olika beståndsdelar görs blir det tydligt att marknaden endast anser att c) och d) utgör en tillgång medan e) och f) är kostnader.²⁵

Det övervärde som det köpande företaget betalar har karaktären av både kostnader och tillgångar. Redovisningsmässigt finns det därmed två huvudsakliga metoder att behandla förvärvad goodwill

²³ Johnson och Petrone, 1998, s. 295.

²⁴ Henning et al, 2000 och Jennings et al, 1996.

²⁵ Ibid.

om denna alls redovisas.²⁶ I det första fallet behandlas den extra premie som betalas vid förvärvet som en tillgång i det sammanslagna bolagets balansräkning. I det andra fallet dras denna premie direkt av mot eget kapital.²⁷

Avgörande för huruvida förvärvad goodwill aktiveras är om den kan anses uppfylla de krav som ställs för att något ska kunna anses vara en tillgång. Något som kan anses vara problematiskt för goodwill är kravet på kontrollerbarhet. Om goodwill ses som lojala kunder, utbildad personal och marknadsposition är det svårt att hävda att företaget kontrollerar dessa eftersom kunderna dör, personalen kan sluta och modet växla. Om goodwill däremot ses som det verkliga värdet av företagets fortlevnad är det rimligare att säga att företaget kontrollerar detta och goodwill därmed är en tillgång.²⁸

Om goodwill till största delen har karaktären av en tillgång är det fel att omedelbart skriva av goodwill mot eget kapital. Det är dessutom missvisande eftersom det både direkt sänker eget kapital och därtill inte belastar framtida resultat. Detta blir extra tydligt i företag med få övriga tillgångar där en sådan behandling skulle ha stor effekt på nyckeltal exempelvis skuldsättningsgrad och avkastningsmåt.²⁹ På samma sätt gäller det omvända förhållandet om goodwill till största delen har karaktären av kostnader.

3.1.1.3 Vad goodwill är enligt IFRS

Enligt IFRS är goodwill den del av anskaffningsvärdet som överstiger det verkliga värdet av den förvärvade andelen av de identifierbara nettotillgångarna. Goodwill kan, enligt IFRS, ses som en betalning för framtida ekonomiska fördelar som inte enskilt går att identifiera eller redovisa.³⁰

Det som särskiljer goodwill från andra immateriella tillgångar är standardens krav på identifierbarhet. Identifierbarhet i det här fallet är att tillgången ska vara avskiljbar eller vara uppkommen som en juridisk rättighet. Goodwill är, i likhet med immateriella tillgångar, inom företagets kontroll och kan förväntas ge framtida ekonomiska fördelar. IASB slår däremot fast att goodwill varken är individuellt identifierbar eller avskiljbar och därför ej är en immateriell tillgång så som de definieras i IAS 38.³¹ Dock anses goodwill vara en icke materiell tillgång som måste hanteras av standarden. Vid ett förvärv görs en bedömning i det uppköpta bolaget om det finns ytterligare immateriella tillgångar utöver de som redan är redovisade, för att särskilja dessa från goodwill.³²

Vid definitionen av goodwill har standardsättaren uttryckt en önskan om att ej blanda ihop en definition av tillgången med hur den mäts. Definitionen görs därför med utgångspunkt ifrån en liknande analys som presenteras i figur 3.1 ovan snarare än enbart som skillnaden mellan förvärvspris och nettotillgångar.³³ IASB kommer till samma slutsats som i den ovan nämnda artikeln, nämligen att det enbart är det verkliga värdet av företagets fortlevnad c) och det verkliga värdet av synergier d) som konceptuellt utgör verklig goodwill. Resten utgörs av kostnader som uppstår i samband med förvärvet.³⁴

²⁶ Vid användning av *pooling*-metoden redovisas ej den förvärvade goodwillen även om övervärden existerar.

²⁷ Radebaugh och Gray, 2002, s. 175 ff.

²⁸ Alexander och Nobes, 2001, s. 307.

²⁹ Schroeder, 2005, s. 323.

³⁰ IFRS 3 52.

³¹ IAS 38 11.

³² IFRS 3 45

³³ IFRS 3 BC129.

³⁴ IFRS 3 BC130-131.

Vidare anför IASB att verklig goodwill är en tillgång. Dels för att verklig goodwill bibringar företaget framtida ekonomiska fördelar och dels eftersom företaget kan sägas utöva kontroll över denna. Detta, tillsammans med att goodwill uppkommit som ett resultat av tidigare händelser, innebär att goodwill uppfyller kraven på tillgångar som ställs i standardens ramverk.³⁵ Dock inser IASB svårigheten att särskilja och värdera goodwillens olika beståndsdelar var för sig, vilket hade inneburit den mest rättvisande bilden. I valet mellan att direkt kostnadsföra och att aktivera övervärdet väljer IASB att aktivera med motiveringen att återstoden till största del ändå består av verklig goodwill och därmed bäst representerar verkligheten.³⁶

3.1.2 Internt genererad goodwill

Ett påstående som inte utvecklades ovan är att goodwill endast uppkommer i redovisningen vid förvärv. Eftersom goodwill representerar framtida övervinster existerar tillgången i de flesta företag. Däremot har det sedan länge betraktats som olämpligt att redovisa den internt genererade goodwillen i sin egen balansräkning.³⁷ En anledning som angetts för att internt genererad goodwill ej ska redovisas som en tillgång är svårigheten att korrekt åsätta denna ett bestämt värde.³⁸ Den amerikanska standardsättaren har tidigare angett att det inte föreligger någon principiell skillnad mellan förvärvad och internt genererad goodwill.³⁹ Deras argumentet är att det är den objektiva grunden för en värdering som ett förvärv innebär som är avgörande för att goodwill ska redovisas som en tillgång och därför kan goodwilltillgången endast uppstå vid förvärv.⁴⁰

Ytterligare en anledning till att internt genererad goodwill ej ska redovisas som en tillgång är försiktighetsprincipen. Detta argument bygger på att de framtida ekonomiska fördelarna som kan komma företaget till nytta inte anses vara tillräckligt sannolika till sin natur för att kunna utgöra en tillgång. Försiktighetsprincipen leder därför till att ej redovisa detta som en tillgång.⁴¹

3.1.2.1 Internt genererad goodwill enligt IFRS

I standarden påpekas tydligt att internt genererad goodwill ej ska tas upp som en tillgång i balansräkningen.⁴² Detta ställningstagande baseras på att internt genererad goodwill ej är identifierbar, ej kontrolleras och inte heller kan åsättas ett bestämt värde. Vidare anges att skillnaden mellan ett företags marknadsvärdering och dess bokförda nettotillgångar utgörs av flera beståndsdelar som inte kan sägas vara kontrollerade av företaget.⁴³ Redan i IASBs föreställningsram används internt genererad goodwill som ett exempel på något som är allt för otillförlitligt för att tas med i de finansiella rapporterna.⁴⁴

3.1.3 Av- och nedskrivning av goodwill

Om goodwill anses vara en tillgång bör den minska i värde över sin ekonomiska livslängd. Eftersom goodwill inte är en tillgång som enkelt låter sig identifieras är det svårt att bestämma dess ekonomiska livslängd.⁴⁵ Historiskt sett har avskrivningstiden på goodwill växlat mellan

³⁵ IFRS 3 BC132.

³⁶ IFRS 3 BC133-135.

³⁷ Sillén, 1943, s. 21 f.

³⁸ Brockington, 1996, s. 122.

³⁹ Brockington, 1996, s. 122.

⁴⁰ Schroeder, 2005, s. 322.

⁴¹ Sillén, 1943, s. 21 f. jfr. Leake, 1921, s. 56 f.

⁴² IAS 38 48.

⁴³ IAS 38 49.

⁴⁴ IASB's Conceptual Framework 34.

⁴⁵ Alexander och Nobes, 2001, s. 307.

direkt avskrivning mot eget kapital och fyrtio års ekonomisk livslängd.⁴⁶ En idag vanligt förekommande syn är att goodwill är en tillgång med obestämbar livslängd.⁴⁷ Denna syn har vuxit fram eftersom det länge ansetts problematiskt att verifiera livslängden.⁴⁸ När väl denna bestämts har avskrivningar ansetts som den korrekta metoden för att allokera förbrukning.⁴⁹ Den praktiska hanteringen i företagen har varit relativt enkel för avskrivningar av goodwill medan en nedskrivningsprövning av goodwill är ett mer komplext förfarande.

3.1.3.1 Av- och nedskrivning av goodwill enligt IFRS

I remissvaren till IFRS 3 fick remissinstanserna ta ställning till tre alternativ för hur goodwill ska behandlas i bokföringen efter förvärv. Dessa var:⁵⁰

- a) Linjär avskrivning med nedskrivningsprövning närhelst en indikation på att goodwill förlorat i värde finns.
- b) Ingen avskrivning men årligen återkommande nedskrivningsprövningar av goodwill. Om förändrade förutsättningar indikerar att tillgången tappat i värde ska nedskrivningsprövning göras oftare.
- c) Företagen tillåts välja mellan alternativ a) och b).

Det förefaller ha rått en rörande enighet mellan IASB och respondenterna om att alternativ c) inte var önskvärt eftersom det leder försämrad jämförbarhet och tillförlitlighet för den finansiella informationen.⁵¹ Respondenterna föredrog alternativ a) eftersom det för det första säkerställer att ingen internt genererad goodwill ersätter förvärvad i balansräkningen i enlighet med förbudet att redovisa internt genererad goodwill i IAS 38. För det andra ansåg de flesta respondenterna att det inte förelåg någon konceptuell anledning att behandla goodwill annorlunda än andra tillgångar som vanligen skrivs av. För det tredje ansåg remissinstanserna att det visserligen var svårt att korrekt bedöma livslängden och mönstret för värdeminskningen av tillgången, men att avskrivningar över en uppskattad tid ändå bäst balanserar mellan ett enkelt och billigt förfarande och en ekonomiskt rättvisande bild.⁵²

IASB ansåg också att utmaningen var att hitta ett tillvägagångssätt som kombinerade ett enkelt förfarande för företagen med en rättvisande bild. Till skillnad från majoriteten av respondenterna ansåg däremot IASB att alternativ b) var att föredra enligt resonemanget nedan.

IASB har utgångspunkten att goodwill inte har en bestämbar livslängd och att mönstret för tillgångens värdeminskning inte kan förutses med tillräcklig säkerhet. De menar att en linjär avskrivning därför i bästa fall kan sägas vara en arbiträr allokering av tillgångens förbrukning. IASB anser att om goodwill är en tillgång så förbrukas den externt förvärvade goodwillen och *ersätts* med internt genererad goodwill, givet att enheten upprätthåller värdet på tillgången genom t.ex. marknadsföringsåtgärder och kundservice. De uttryckte därmed tvivel om informationsvärdet av att skriva av den förvärvade goodwillen och samtidigt inte redovisa ny internt genererad goodwill i balansräkningen. Därför anser IASB att linjär avskrivning inte ger någon användbar information.⁵³

⁴⁶ Schroeder, 2005, s. 323.

⁴⁷ Denna syn förekommer i både IFRS och amerikansk redovisningsstandard.

⁴⁸ Schroeder, 2005, s. 323.

⁴⁹ Thomasson, 2004, s. 178.

⁵⁰ IFRS 3 BC137.

⁵¹ IFRS 3 BC138.

⁵² IFRS 3 BC139.

⁵³ IFRS 3 BC140.

Argumentet att det inte finns något egentligt skäl för att konceptuellt behandla goodwill annorlunda än andra tillgångar bemöts av IASB. De menar att till skillnad från goodwill begränsas den tid som en materiell tillgång genererar nettoinflöden till företaget av en bortre gräns som bestäms av dess fysiska livslängd. Vidare anser de att någon sådan gräns inte kan sättas för goodwill vilket motiverar en särbehandling.⁵⁴

IASB anser slutligen att om ett rigoröst och funktionellt test kan konstrueras så innebär det mer användbar information än avskrivningar för användare av finansiella rapporter. Efter en genomgång av remissvaren till IAS 36 ansåg IASB att ett sådant test går att konstruera och således fastställdes att alternativ b) ovan var att föredra. Goodwill ska därmed, istället för att skrivas av, årligen prövas för nedskrivningar.⁵⁵

3.2 NEDSKRIVNINGSPRÖVNING AV GOODWILL I IFRS

I IAS 36 beskrivs tillvägagångssättet för nedskrivningsprövningar. Standarden gäller för alla tillgångar med undantag för de som anges i standarden. Goodwill omfattas av IAS 36. Komprimerat kan det som är skrivet om nedskrivningsprövningar i IFRS sägas ha följande innebörd: en tillgång har förlorat i värde och ska skrivas ned när tillgångens *återvinningsvärde* understiger dess redovisade värde. Med tillgång menas i standarden, såväl som i detta sammanhang, både enskilda tillgångar och *kassagenererande enheter*.

3.2.1 Återvinningsvärde

Återvinningsvärdet definieras enligt standarden som det högre av en tillgångs verkliga värde minskat med försäljningskostnader och dess nyttjandevärde.⁵⁶ Återvinningsvärdet ska beräknas för den enskilda tillgången om inte tillgången ger upphov till kassaflöden som är i hög grad beroende av andra tillgångar. I så fall ska återvinningsvärdet beräknas för den kassagenererande enhet som gruppen av tillgångarna tillhör.⁵⁷ Eftersom goodwill inte kan separeras från andra tillgångar kan återvinningsvärdet inte beräknas enskilt.

För goodwill, som enligt standarden årligen ska prövas för nedskrivning, kan de beräkningar som gjordes vid den senaste nedskrivningsprövningen användas, förutsatt att:⁵⁸

- Tillgången genererar kassaflöden som är beroende av andra tillgångar och därför prövas som en del av en kassagenererande enhet och de tillgångar och skulder som utgör enheten inte ändrats i stor utsträckning.
- Den senaste beräkningen resulterade i ett värde som översteg det redovisade med en väsentlig marginal.
- En analys av händelser och omständigheter som inträffat sen den senaste beräkningen visar att det inte är troligt att en nedskrivning ska behöva ske.

3.2.1.1 Verkligt värde minskat med försäljningskostnader

Det bästa uttrycket för en tillgångs verkliga värde är ett bindande köpeavtal mellan kunniga parter som är oberoende av varandra och intresserade av att transaktionen genomförs minskat med kostnaden för försäljningen.⁵⁹ Om inget sådant kontrakt existerar, men tillgången handlas på en aktiv marknad, är det verkliga värdet det rådande budpriset minskat med kostnaden för

⁵⁴ IFRS 3 BC141.

⁵⁵ IFRS 3 BC142.

⁵⁶ IAS 36 18.

⁵⁷ IAS 36 22.

⁵⁸ IAS 36 24.

⁵⁹ IAS 36 25.

avyttring.⁶⁰ I avsaknad av en aktiv marknad eller ett bindande köpekontrakt kan det verkliga värdet beräknas baserat på den bästa möjliga tillgängliga information om liknande transaktioner inom samma bransch.⁶¹

3.2.1.2 Nyttjandevärde

En tillgångs nyttjandevärde ska enligt standarden beräknas genom att följande faktorer beaktas och inkluderas:⁶²

- a) En uppskattning av de framtida kassaflöden som förväntas genereras av tillgången.
- b) En uppskattning av möjliga variationer i storlek och tidpunkt för framtida kassaflöden.
- c) Tidsvärdet av pengar, representerat genom en riskfri ränta.
- d) Priset för att bära den inneboende risken i tillgången.
- e) Andra faktorer, som dålig likviditet, som andra marknadsaktörer skulle åsätta ett värde vid prissättningen av framtida kassaflöden som förväntas genereras av tillgången.

Att beräkna nyttjandevärdet görs genom att uppskatta framtida kassaflöden och diskontera dessa med en lämplig ränta. I appendixet till IAS 36 ges två möjliga varianter för att beräkna nyttjandevärdet. Det första alternativet innebär att diskonteringsräntan justeras men hänsyn till punkterna b) till e) ovan. Det andra alternativet innebär att de framtida förväntade kassaflödena justeras för att tillgodose punkterna b), d) och e).⁶³

Uppskattningen av framtida kassaflöden ska bygga på företagsledningens rimliga och verifierbara förväntningar om framtiden som återspeglar deras bästa möjliga bedömning av den ekonomiska situation som förväntas råda. Uppskattningen ska vidare baseras på den senaste budgeten eller prognosen som godkänts av företagsledningen. Denna prognos får dock inte överstiga fem år, om inte en längre tidsram kan motiveras, och ska exkludera framtida kassaflöden som är hänförliga till förbättringar av tillgången eller omstruktureringar. Kassaflöden som är hänförliga till perioden efter den prognostiserade ska extrapoleras från de prognostiserade genom en statisk eller avtagande tillväxttakt för följande år. Tillväxttakten får inte överstiga den långsiktiga genomsnittliga tillväxttakten för företagets övriga produkter, branschen eller de länder där företaget agerar, om inte en högre tillväxttakt kan motiveras.⁶⁴

Diskonteringsräntan ska vara före skatt och spegla marknadsvärderingen av pengars tidsvärde samt de specifika risker förknippade med tillgången för vilka de förväntade framtida kassaflöden ej har justerats.⁶⁵ Som utgångspunkt föreslår standarden att företagets vägda genomsnittliga kapitalkostnad (WACC),⁶⁶ företagets marginella upplåningsränta eller någon annan marknadsmässig låneränta används.⁶⁷ Dessa räntor måste dock justeras för risker som är specifika för tillgången. Den korrigeras också för att inte inkludera risker som är irrelevanta för kassaflöden för den specifika tillgången.⁶⁸ Diskonteringsräntan ska vara oberoende av företagets kapitalstruktur, eftersom de framtida förväntade kassaflödena är oberoende av hur företaget var finansierat vid tidpunkten för anskaffningen av tillgången.⁶⁹

⁶⁰ IAS 36 26.

⁶¹ IAS 36 27.

⁶² IAS 36 30.

⁶³ IAS 36 A2.

⁶⁴ IAS 36 33.

⁶⁵ IAS 36 55.

⁶⁶ Se appendix A för en definition.

⁶⁷ IAS 36 A17.

⁶⁸ IAS 36 A18.

⁶⁹ IAS 36 A19.

3.2.2 Kassagenererande enheter

Enligt standarden ska återvinningsvärdet för en kassagenererande enhet beräknas då det inte är möjligt att fastställa återvinningsvärdet för en enskild tillgång.⁷⁰ En kassagenererande enhet är den minsta möjliga grupp av tillgångar som innefattar de kassaflödesgenererande enheter som är beroende av varandra och är i hög grad oberoende av andra tillgångar eller grupper av tillgångar.⁷¹ Eftersom goodwill i hög grad är beroende av andra tillgångar provas dess värde som en del av en kassagenererande enhet. Exempel på kassagenererande enheter är produktlinjer, regioner, enskilda fabriker eller verksamhetsområden.⁷²

Vilka tillgångar och skulder som ingår i de olika kassagenererande enheterna ska definieras på samma sätt över olika perioder, om det inte finns något skäl för att motivera en förändring.⁷³ Återvinningsvärdet för en kassagenererande enhet bestäms på samma sätt som angetts ovan och ska vara kongruent med det sätt som den kassagenererande enhetens redovisade värde bestämts.⁷⁴ Den kassagenererande enhetens redovisade värde ska utgöras av de tillgångar som direkt, eller enligt en rimlig och konsekvent fördelning, är hänförliga till att skapa de kassaflöden som används för att bestämma den kassagenererande enhetens nyttjandevärde. Det redovisade värdet ska inte innehålla det redovisade värdet av några skulder, förutom om enhetens återvinningsvärde inte kunde bestämmas utan hänsyn till dessa skulder.⁷⁵

3.2.2.1 Allokering av goodwill till kassagenererande enheter

Enligt standarden ska förvärvat goodwill från förvärvsdatumet i nedskrivningsprövningssyfte allokeras till de av förvärvarens kassagenererande enheter, eller grupper av sådana, som förväntas dra nytta av de synergier som uppstår av förvärvet. Allokeringen ska ske oavsett om andra tillgångar eller skulder som förvärvats allokeras till enheten. En enhet till vilken goodwill allokeras ska dels representera den lägsta nivå som goodwill övervakas på genom den interna styrningen och dels inte vara större än företagets primär- eller sekundärsegment,⁷⁶ så som de fastställs i enlighet med IAS 14.⁷⁷

3.2.3 Nedskrivningsprövningen

En kassagenererande enhet till vilken goodwill har allokerats ska årligen, och då indikationer på att ett behov föreligger, provas för nedskrivning. Prövningen görs så som har beskrivits ovan med en jämförelse mellan enhetens redovisade värde och dess återvinningsvärde. Om återvinningsvärdet underskrider det redovisade värdet har en värdeminskning åsamkats den kassagenererande enheten.⁷⁸ Om det finns indikationer på att en tillgång som utgör en del av en kassagenererande enhet behöver skrivas ned, ska denna nedskrivningsprövning och eventuella värdejusteringar göras innan nedskrivningsprövningen av den aggregerade enheten görs.⁷⁹

När en värdeminskning av den kassagenererande enheten har konstaterats ska värdeminskningen allokeras i första hand till det redovisade värdet av enhetens goodwill och i andra hand till de övriga tillgångar som utgör enheten.

⁷⁰ IAS 36 66.

⁷¹ IAS 36 6.

⁷² IAS 36 69.

⁷³ IAS 36 72.

⁷⁴ IAS 36 75.

⁷⁵ IAS 36 76.

⁷⁶ Primärsegment utgörs vanligen av affärsområden, dvs. verksamhet av liknande karaktär, t.ex. SCA Mjukpapper, och sekundärsegment av geografisk marknad, t.ex. Europa.

⁷⁷ IAS 36 80.

⁷⁸ IAS 36 88.

⁷⁹ IAS 36 98.

3.2.3.1 Återföring av tidigare nedskrivningar

Nedskrivningar av goodwill ska inte återtas i efterföljande perioder.⁸⁰ Enligt standarden är en ökning av återvinningsvärdet för goodwill med större sannolikhet beroende av en ökning av internt upparbetad goodwill än en återföring av den nedskrivning som åsamkats den förvärvade goodwillen i en tidigare period. Att redovisa internt genererad goodwill strider mot IAS 38.⁸¹

3.2.4 Upplysningskrav för nedskrivningsprövningen

Företaget måste enligt standarden lämna upplysningar om de antaganden som ligger till grund för beräkningen av återvinningsvärdet för kassagenererande enheter till vilka goodwill har allokaterats.⁸² För varje enhet måste det redovisade värdet för goodwill och det sätt med vilket återvinningsvärdet beräknats anges.

Om nyttjandevärdet använts måste följande anges: en beskrivning av de mest väsentliga antaganden som ligger till grund för kassaflödesprognosen, vilken metod som använts för att fastställa värden på dessa antaganden, vilken tidsram som använts för kassaflödesprognosen, tillväxttakten för kassaflöden som ligger bortom horisonten för kassaflödesprognosen samt diskonteringsräntan som använts.

Om återvinningsvärdet beräknats genom det verkliga värdet minskat med försäljningskostnader ska följande anges: en beskrivning av de mest väsentliga antaganden som ligger till grund för det verkliga värdet minskat med försäljningskostnader och hur värden har fastställts för dessa antaganden. Därtill ska om rimliga förändringar i dessa antaganden leder till att återvinningsvärdet överstiger det redovisade värdet följande anges: det överstigande beloppet, värdet som åsatts det väsentliga antagandet och hur stort detta värde får vara för att återvinningsvärdet ska vara lika stort som det redovisade värdet.

3.2.5 Nedskrivningsprövningen – IASBs bakomliggande resonemang

En tillgångs återvinningsvärde ska vara det högsta av dess nyttjandevärde och dess verkligt värde minskat med kostanden för försäljning. IASB ansåg att detta i möjligaste mån speglar hur en rationell företagsledning beter sig. Om värdet av att sälja tillgången är högre än att själv nyttja den förutsätts alltså att tillgången säljs. Därtill ansåg IASB att marknaden inte borde ges något tolkningsföreträde på företagets bekostnad, och därför ska modellen bygga på företagets uppskattningar om framtiden, snarare än marknaden. Företagets uppskattningar av ingående komponenter måste dock vara verifierbara och rimliga.⁸³ För att företagen inte ska göra överoptimistiska eller onödigt pessimistiska bedömningar inbegriper standarden ett antal indikatorer då en nedskrivningsprövning måste göras och dessutom riktlinjer för hur en sådan prövning går till.⁸⁴ Åsikten att återvinningsvärdet ska beräknas på detta sätt delades av majoriteten av remissinstanserna.⁸⁵

Ett förslag att endast de kassaflöden som är hänförliga till den tillgång som initialt redovisades skulle tas med i beräkningarna av återvinningsvärdet förkastades. Meningen med förslaget var att förhindra att oredovisad goodwill togs med i de framtida kassaflödena.⁸⁶ IASB menade att det i praktiken inte skulle vara möjligt att särskilja vilka kassaflöden som är hänförliga till den

⁸⁰ IAS 36 124.

⁸¹ IAS 36 125.

⁸² IAS 36 134.

⁸³ IAS 36 BCZ23.

⁸⁴ IAS 36 BCZ24.

⁸⁵ IAS 36 BCZ26.

⁸⁶ IAS 36 BCZ43.

ursprungligen redovisade tillgången och internt genererad goodwill. De menade att det är viktigare att det redovisade värdet på tillgången verkligen är återvinningsbart än huruvida en del av det återvinningsbara värdet kommer av oredovisad goodwill.⁸⁷ IASB valde att, trots att nedskrivningsprövningen för goodwill innehåller vissa brister, hellre låta denna prövning ske i enlighet med prövningen för andra tillgångar.⁸⁸

IASB ansåg att kassaflöden, och därmed diskonteringsränta, ska beräknas före skatt.⁸⁹ Flera remissrespondenter ansåg att det vore enklare att använda beräkningar gjorda efter skatt eftersom företagens system för strategiska beslut ofta redan gör beräkningar efter skatt och att förfarandet enligt standarden därmed skulle försvåra för företagen.⁹⁰ IASB menade att huruvida beräkningarna ska göras före eller efter skatt är en fråga som bör behandlas i ett separat projekt för mätteknik, och gjorde därför ingen ändring i standarden från tidigare versioner.⁹¹ Vidare menade IASB att beräkningarna principiellt ger samma värde oavsett om de görs före eller efter skatt om diskonteringsräntan justeras i enlighet med de förändrade kassaflödena.⁹²

Intentionen med riktlinjerna för hur goodwill allokeras till kassagenererande enheter är att den ska allokeras till den minsta möjliga enhet som tillåts av redan befintliga ekonomistyrningssystem i företaget.⁹³ Dessa enheter får dock inte vara större än företagets primär- eller sekundärsegment, eftersom det enligt IASB ska finnas en koppling till hur företaget styrs. Att både primär- och sekundärsegment tillåts, beror på att matrisorganisationer ska kunna uppfylla kopplingen till verksamhetens styrning.⁹⁴

De flesta respondenterna ansåg att nedskrivningar av goodwill ej ska kunna återföras. Anledningen till detta var enligt IASB att det är omöjligt att säga huruvida värdestegringen beror på att den nedskrivna förvärvade goodwillen har återhämtat sig eller intern generering av goodwill. Inkonsekvensen i att nedskrivningsprövningen inte kan designas utan att oredovisad goodwill skyddas förvärvad från att skrivas ned och att gjorda nedskrivningar inte kan återföras på grund av att oredovisad goodwill då riskerar att aktiveras menade IASB var svår att undvika.⁹⁵ De menade att en nedskrivningsprövning som bortsåg från oredovisad goodwill var omöjlig att åstadkomma och därmed mer godtagbar än den direkta aktivering av oredovisad goodwill som skulle ske vid återföring av gjorda nedskrivningar.⁹⁶

IASB menade att den information som lämnas i samband med nedskrivningsprövningen ökar i betydelse eftersom några avskrivningar ej längre görs. De prognoser som görs av företaget måste därför vara tillförlitliga.⁹⁷ En rimlig avvägning mellan vilken information som ska redovisas och dess omfattning måste göras.⁹⁸

⁸⁷ IAS 36 BCZ44.

⁸⁸ IAS 36 BC136.

⁸⁹ IAS 36 BCZ84.

⁹⁰ IAS 36 BC91.

⁹¹ IAS 36 BC93.

⁹² IAS 36 BC94.

⁹³ IAS 36 BC139.

⁹⁴ IAS 36 BC144.

⁹⁵ IAS 36 BC190.

⁹⁶ IAS 36 BC191.

⁹⁷ IAS 36 BC194.

⁹⁸ IAS 36 BC203.

4 Syfte 1: En analys av nedskrivningsprövningen

I detta kapitel analyseras IFRSs utformning, med avseende på LASBs syn på goodwill och nedskrivningsprövningen. Vi argumenterar för vilka tänkbara implikationer vi tror oss kunna observera i verkligheten som en följd av IFRSs utformning.

4.1 BALANS- OCH RESULTATRÄKNINGSPERSPEKTIVET

Synen på inkomstbegreppet i redovisning kan delas in i två huvudfårar beroende på om resultaträkningen eller balansräkningen är väsentligast. Om fokus ligger på resultaträkningen ses periodens resultat som följd av de aktiviteter som skett under perioden och balansräkningen som en följd av dessa aktiviteter. Om fokus däremot ligger på balansräkningen ses inkomst som ökningen i nettovärde som skett under perioden.⁹⁹

Huruvida nedskrivningsprövning av goodwill är ett logiskt sätt att hantera tillgången beror på vilket av dessa synsätt som anläggs på redovisningen. Om fokus ligger på resultaträkningen är det mer rimligt att systematiskt allokera de ursprungliga utgiften för goodwill som kostnader genom avskrivningar. Avskrivningarna beror då endast på den förväntade livslängden för goodwill.

Om fokus istället ligger på balansräkningen är det mer rimligt att hantera goodwill genom att årligen omvärdera tillgången genom nedskrivningsprövningar. Teoretiskt är detta ett hållbart sätt att hantera tillgången. I praktiken blir detta dock svårt eftersom det torde vara komplicerat att särskilja de kassaflöden som är hänförliga till den förvärvade goodwillen från de som är hänförliga till den internt genererade. Detta leder ofelbart till att det som värderas inte är den en gång förvärvade goodwillen utan även den internt genererade. Det sammanlagda värdet av dessa jämförs därefter med det bokförda värdet på den förvärvade goodwillen. Detta bygger på att internt genererad goodwill ej ska redovisas och att uppskrivning av goodwill inte får ske, så som det anges i IFRS.

4.2 GOODWILLENS NATUR

Ett annat sätt att se på logiken i hanteringen av goodwill är att betrakta företeelsens natur snarare än det perspektiv som anläggs på redovisningen som helhet. Den bokföringsmässiga hanteringen av goodwill efter själva förvärvet beror då, för det första, på om goodwill aktiveras eller kostnadsförs direkt. En direkt avskrivning mot det egna kapitalet är förenligt med synsättet att goodwill endast utgörs av kostnader för förvärvet.

Om goodwill däremot anses vara en tillgång och övervärdet aktiveras leder det, för det andra, till att ställning måste tas till om den goodwill *som förvärvades* kan anses vara evig eller förbrukningsbar. Detta ställningstagande bottenar i frågan om den ursprungligen förvärvade goodwillen som, utan förbättrande åtgärder, i evighet kan generera övervinster för företaget eller ej. Om tillgången anses vara evig är det rimligt att årligen utföra en ny värdering av denna eftersom avskrivningarna inte kan fördelas på ett oändligt antal år.

Om den däremot anses vara förbrukningsbar, det vill säga att de övervinster som en gång förvärvades realiserar inom en viss tid innebär det, för det tredje, ett nytt ställningstagande. Detta

⁹⁹ Schroeder, 2005, s. 128.

ställningstagande är huruvida tillgången kan åsättas ett *bestämt* antal år som livslängd, eller om förbrukningstiden är *obestämbar*. Om ett visst antal år kan bestämmas är det rimligt att skriva av tillgången över dess livslängd. Om livslängden däremot är obestämbar går det inte att systematiskt skriva av tillgången på ett sådant sätt, utan det blir då återigen rimligast att ständigt omvärdera tillgången.

4.3 AKTIVERING AV INTERNT GENERERAD GOODWILL

För att inleda analysen tänker vi oss den hypotetiska situationen där all goodwill redovisas i balansräkningen, oredovisad såväl som förvärvad. Denna justeras årligen upp och ned för eventuella förändringar i värde. I denna situation skulle goodwillposten innehålla alla företags förväntningar om framtida övervinster, sett från värderingsdagen. Om förväntningarna om framtida övervinster var högre än föregående år innebär det att ytterligare övervinster aktiveras i balansräkningen. Detta innebär i sin tur att företags nettotillgångar ökar och således även värdet på det egna kapitalet. Företaget har därmed de facto tagit vinster som inträffar i framtiden och lagt i dagens egna kapital.

Om vi nu återvänder till verkligheten enligt IFRS så redovisas internt genererad goodwill ej i balansräkningen och uppskrivningar av goodwill får ej heller göras. Nedskrivningsprövningen utförs emellertid på ett sådant sätt att det återvinningsbara värdet som beräknas på goodwill även innefattar sådan goodwill som inte redovisats. Detta innebär således att istället för att leda till uppskrivningar, så som det beskrevs ovan, leder förekomsten av oredovisad goodwill till att nedskrivningsbehovet av den aktiverade förvärvade goodwillen dämpas. Således används indirekt framtida vinster till att minska dagens kostnader.

Om vi nu fortsätter resonemanget på en aggregerad nivå och tänker oss ett sammanslaget övervärde för samtliga företag. En viss del av övervärdet finns idag redovisat som goodwill medan större delen representerar oredovisad goodwill eftersom den ännu ej är förvärvad av någon annan. Vi låter tiden gå och antar att förvärv görs vilket leder till att en del av den tidigare oredovisade goodwillen nu redovisas. Eftersom nedskrivningsprövningen är utformad på ett sådant sätt att den inte särskiljer intern från förvärvad goodwill leder det till att hela det sammanslagna övervärdet årligen ställs mot det redovisade värdet på goodwill. I förlängningen leder detta till att en allt större del av det sammanslagna övervärdet aktiveras. Ju mindre skillnad det är mellan det sammanslagna övervärdet och det redovisade, desto större är sannolikheten att nedskrivningar görs eftersom andelen oredovisad goodwill som dämpar nedskrivningsbehovet krymper. Detta gör att ökningen av andelen redovisad goodwill i förhållande till det sammanlagda övervärdet kommer avta i samband med att andelen växer. En teoretisk balans kommer så småningom inträffa när det sammanlagda övervärdet är redovisat. Denna effekt kommer av att det föreligger en diskrepans mellan vad som provas för nedskrivning och tillgångens definition.

I verkligheten och på det enskilda företags nivå kommer detta bli svårt att vederlägga. Nedskrivningsprövningen beror naturligtvis på företags specifika förutsägelser om framtiden och om det specifika företaget gör förvärv. Även på aggregerad nivå bör det vara svårt att observera utfallet, beroende på konjunkturcykler, slumpen och att storleken på det sammanlagda värdet helt enkelt inte går att bestämma.

4.4 STANDARDENS SJÄLVMOTSÄGELSER

IASB anser att det väsentliga med det redovisade värdet på goodwill är huruvida det är återvinningsbart ur framtida förväntade kassaflöden. Eftersom internt genererad goodwill kommer att utgöra en del av dessa kassaflöden innebär det att det redovisade värdet ska vara återvinningsbart ur just dessa kassaflöden. Detta är en inkonsekvens eftersom IASB i förstone anser att kassaflöden som är hänförliga till internt genererad goodwill är allt för osäkra till sin natur, och ej tillförlitligt kan åsättas ett värde, för att redovisas som en tillgång i balansräkningen.

En fråga som väcks mot bakgrund av att t. ex. den amerikanska standardsättaren anser att det konceptuellt inte är någon skillnad på extern och intern goodwill som tillgång, är vilken tillförlitlighet som finns i det redovisade goodwillvärdet. Värdet på just den förvärvade goodwillen kan efter förvärvet sägas bestämmas genom förväntningar om framtiden. Eftersom den årliga nedskrivningsprövningen görs på ett indirekt sätt borde samma teknik applicerad på företaget som helhet leda till ett lika tillförlitligt värde på all goodwill, intern som extern. Argumentet att det för den förvärvade goodwillen har erlagts en köpeskilling, och därmed tillförlitligt åsatt ett värde är naturligtvis giltigt, men enbart då goodwillen ursprungligen redovisas i balansräkningen. Den efterföljande värderingen bygger på uppskattningar om framtiden. Någon principiell skillnad mellan att dessa uppskattningar skulle gälla hela eller enbart en del av företaget föreligger inte. Samma grad av tillförlitlighet används således för att motivera att internt genererad goodwill inte redovisas, som att förvärvad goodwill åsätts ett visst värde.

Sammantaget visar detta att IASB är medvetna om problemet med oredovisad goodwill, men får vissa problem att passa in hanteringen av nedskrivningsprövningen i den övriga standarden.

4.5 EN ANALYS AV NEDSKRIVNINGSPRÖVNINGEN I IFRS

Som ovan konstaterats anser IASB att det inte går att konstruera en nedskrivningsprövning som exkluderar internt genererad goodwill. Detta är naturligtvis besvärande då återvinningsvärdet egentligen enbart borde beräknas för den förvärvade goodwillen. Bortsett från detta inneboende mätproblem finns det ytterligare brister i prövningen som vi vill belysa i detta avsnitt.

4.5.1 Värderingsmodell

Återvinningsvärdet beräknas antingen genom nyttjandevärdet eller det verkliga värdet minskat med försäljningskostnader. Det sistnämnda av dessa två alternativ erbjuder företagen alternativet att använda sig av en valfri värderingsmodell, eftersom standarden innebär att om någon aktiv marknad ej existerar så kan detta värde uppskattas genom en beräkning. Eftersom den modell som i det fallet används bestäms av respektive företag analyseras endast nyttjandevärdesmodellen.

Ett första konstaterande är att nyttjandevärdesberäkningen bygger på att tillgången, det vill säga den kassagenererande enheten, värderas i befintligt skick. Detta innebär rent praktiskt att inga förbättrande investeringar, omstruktureringsåtgärder eller expansionsinvesteringar som företaget ännu inte är bundet att företa tas med i beräkningarna. Ett andra konstaterande är att värderingen sker utan någon hänsyn tagen till skatteeffekter. Sammantaget innebär detta att nyttjandevärdesberäkningen väsentligen skiljer sig från gängse värderingsmodeller. När ett företag förvärvas beräknas värdet på företaget inkluderat de framtida potentiella investeringar och omstruktureringar som kan tänkas göras. Om bedömningen görs att det finns potential till exempelvis kostnadsbesparingar genom omstruktureringar betingar detta ett extra värde som köparen är villig att betala för vid förvärvet. Den förvärvade goodwillen kommer därför teoretiskt innehålla nuvärdet av dessa investeringar. När sedermera nyttjandevärdesberäkningen utförs exkluderas värdet av dessa investeringar. Således stämmer inte det ursprungliga sättet att värdera goodwill, vid förvärvet, överens med det som senare används i nedskrivningsprövningen. Detta

borde därmed leda till en direkt nedskrivning av goodwill, ceteris paribus. Till skillnad från uteslutandet av investeringarna är det svårare att bedöma vilken effekt utelämnandet av skatter har på nedskrivningsprövningen.

En generell kritik som kan riktas mot värderingsmodeller är att de bygger på uppskattningar och förväntningar om framtiden. Den inneboende osäkerhet som detta ger upphov till är alltid ett problem oavsett hur bra modellen än är. En annan kritik är att uppskattningar är subjektiva och kan vinklas på ett önskvärt sätt för att exempelvis jämnar ut resultaten över tiden eller belasta ett redan dåligt resultat med en stor nedskrivning.¹⁰⁰ Ur ett redovisningsperspektiv blir tillämpningen av en värderingsmodell av detta slag en övervägning mellan tillförlitlighet och relevans. I en analys av denna avvägning är det svårt att dra en annan slutsats än att IASB här helt sonika gjort ett val. Den invändning som kan riktas mot detta val är huruvida det verkligen leder till ökad relevans när tillförlitligheten offras. För den information om värderingsmodellens utformning som presenterades av företagen, se appendix C.

4.5.2 Allokering av goodwill

Slutligen vill vi problematisera den allokering av förvärvad goodwill som ska göras till kassagenererande enheter för att möjliggöra en nedskrivningsprövning. Det krav som uppställs på organisatorisk nivå möjliggör en viss godtycklighet i allokeringen eftersom denna ska följa den nivå som goodwill övervakas på i den interna styrningen. Att denna nivå inte får vara större än företaget primär- eller sekundärsegment torde inte innebära en reell begränsning, eftersom de flesta företag förmodligen har noggrannare intern styrning än vad som motsvaras av affärsgruppens nivå.

För att allokera goodwill till olika kassagenererande enheter måste någon slags bedömning göras över var synergierna förväntas inträffa. För en utomstående granskare ter det sig svårt att göra en annan bedömning än företagen av var dessa synergier egentligen hör hemma. Dock är det naturligtvis förenligt med synen på vad som utgör verklig goodwill att synergierna träffar flera delar av företaget och att tillgången därmed ska allokeras till fler enheter än den förvärvade. Om en allokering görs på exempelvis ett primärsegment, implicerar det att samtliga delar som ingår i detta får nytta av synergier i proportion till sina återvinningsvärden.

Den organisatoriska nivån som nedskrivningsprövningen utförs på spelar roll. Som vi ovan resonerat kring leder nedskrivningsprövningens utformning till att mer och mer internt genererad goodwill aktiveras i balansräkningen. En effekt som snabbar på denna process är sammanslagningen av enheter där övervärdet är redovisat med enheter som har oredovisade övervärden. Eftersom återvinningsvärdet beräknas på den sammanslagna enheten men endast jämförs med det värde som åsatts det förvärvade övervärdet dämpas nedskrivningsbehovet.

Det är rimligt att förvänta sig att ju större det oredovisade värdet på goodwill är i förhållande till det redovisade desto mindre är sannolikheten för nedskrivningar. Det är vidare rimligt att förvänta sig att det finns mer oredovisade övervärden på högre aggregationsnivåer än lägre, eftersom fler enheter är sammanslagna. Övervärdena på en högre aggregationsnivå kan vidare förväntas vara mer stabila än på en lägre nivå, eftersom verksamheten som helhet bör vara mer diversifierad och mindre känslig för förändringar av enskilda förväntningar om framtiden. Det kan därför förväntas att färre nedskrivningar observeras när prövningen görs på primärsegmentsnivå än på exempelvis ett enskilt bolag. Detta resonemang illustreras och utvecklas ytterligare i kapitel 5.

¹⁰⁰ Massoud och Raiborn, 2003.

5 Syfte 1: Analysen illustrerad

I detta kapitel presenteras en modell för nedskrivningsprövningar som är baserad på riktlinjerna som anges i IFRS. Avsikten är att på så sätt visualisera och peka på olika effekter som följer av nedskrivningsprövningens utformning. En modell utvecklas stegvis med tänkta företag där framtiden är oviss samtidigt som olika faktorer som påverkar nedskrivningsprövningen belyses.

Den modell för nedskrivningsprövning som redogörs för nedan är konstruerad med utgångspunkt i de riktlinjer som anges i IFRS. Avsikten med modellen är att huvudsakligen illustrera två effekter som gör sig gällande då nedskrivningsprövningen konstrueras med utgångspunkt i IFRS riktlinjer. Det första fenomenet som vi åskådliggör är hur internt genererad goodwill påverkar värderingen av den förvärvade. Den andra effekten som illustreras gäller aggregationsnivån på den kassagenererande enheten.

5.1 INTERNT GENERERAD GOODWILL

Vi drar oss till minnes övervinstvärderingsmodellen i ekvation 3.1, för att lättare kunna illustrera hur internt genererad goodwill kommer påverka nedskrivningsprövningen av förvärvad goodwill. Ett företag som har en avkastning på det egna kapitalet (ROE) som överstiger avkastningskravet (r_E) kommer generera övervinster. Enligt modellen diskonteras dessa övervinster hem till ett nuvärde med diskonteringsräntan r_E . Dessa övervinster aktiveras som goodwill endast i det fall då ett sådant företag som innehåller sådana övervinster förvärvas. Ett företag som innehåller förväntningar om sådana övervinster men ej förvärvas saknar en motsvarande tillgångspost eftersom det i enlighet med IFRS ej är tillåtet att redovisa internt upparbetad goodwill.

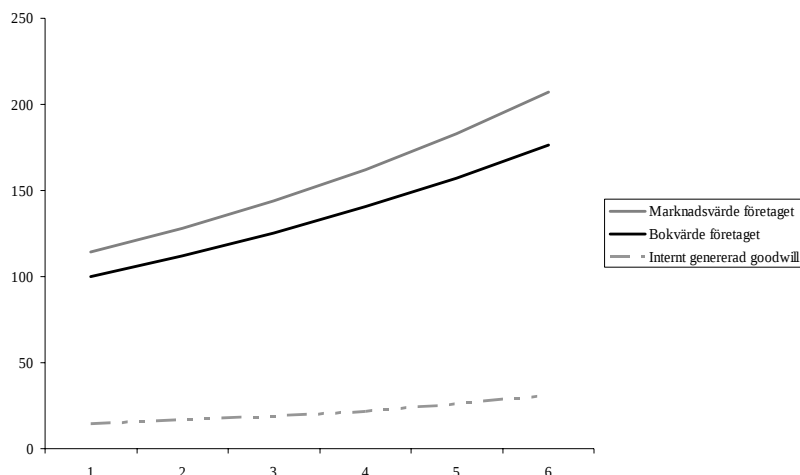
Vi tänker oss ett enkelt företag som har en ROE på 12 %, ett r_E på 9 % och ett bokfört värde på 100 år 1. Antag vidare att vi för varje år gör en ny prognos för de närmsta fem åren där ROE och r_E hela tiden kvarstår på samma nivå, det ger oss då de värden som presenteras i tabell 5.1 nedan.

Tabell 5.1 – Övervärde då avkastningen överstiger avkastningskravet

	1	2	3	4	5	6
Marknadsvärde företaget	115	128	144	161	180	202
Bokvärde företaget	100	112	125	140	157	176
Internt genererad goodwill	15	16	18	20	23	26

Som synes ökar hela tiden övervärdet, den internt genererade goodwillen, i företaget, så länge samma antaganden om framtiden rullas vidare i framtiden, vilket även åskådliggörs i figur 5.1. Exemplet är inte beroende av vilka värden som sätts räntorna etc., utan är enbart beroende av att ROE överstiger r_E . Om vi däremot tänker oss att vi närmar oss horisonten, där ROE är lika stort som r_E innebär det med ekvation 3.1 i åtanke att värdet av övervinsterna minskar ju längre fram i tiden vi stegar. I horisonten har således alla övervärden realiserats. Det bokförda värdet på eget kapital överensstämmer därmed med det värde som modellen ger oss.

Figur 5.1 – Värdet av framtida övertvinster

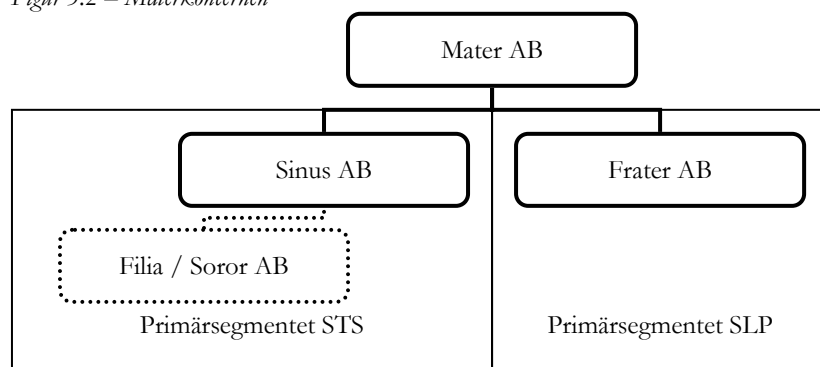

Från detta enkla exempel ser vi att enbart som ett resultat av att tiden går och horisonten ännu inte infaller kommer värdet på den internt genererade goodwillen att öka. Detta förutsätter att ROE inte är lika stort som eller understiger r_E .

5.2 PRESENTATION AV DE TÄNKTA FÖRETAGEN OCH MODELLEN

Företaget Mater är moderbolag i en koncern inom verkstadsindustrin som omfattar ett flertal olika bolag uppdelat på två affärsområden, Stora Tunga Saker (STS) och Små Lätta Prylar (SLP). De olika affärsområdena utgör primärsegment inom Materkoncernen. Bolaget Sinus AB är i dagsläget det enda företaget inom STS. Sinus funderar dock på att förvärva endera av de kompletterande verksamheterna Filia och Soror, se organisationsstrukturen i figur 5.2.

Figur 5.2 – Materkoncernen

Sinus, presenterat i tabell 5.2, är det förvärvande bolaget och utgör inledningen på illustrationen. Illustrationen utgår från riktlinjerna för nyttjandevärdesberäkningen i IAS 36. Vi har därför enbart prognostiserat de fem första årens kassaflöden varefter tillväxten är konstant. Dessutom sker värderingen utan hänsyn till skatteeffekter vilket innebär att en WACC före skatt används. Vidare tar vi ingen hänsyn till förbättrande investeringar utan enbart investeringar för bibehållande av dagens produktionskapacitet. Enligt standarden ska återvinningsvärdet beräknas som det högsta av nyttjandevärdet och det verkliga värdet minskat med försäljningskostnader. Eftersom detta senare värde, då det ej kan bestämmas från en aktiv marknad, får beräknas med en valfri värderingsmodell skulle en sådan illustration inte tillföra något till analysen. Något att ha i åtanke är att då en nedskrivning konstaterats med nyttjandevärdemetoden som vi använder, måste i verkligheten också det verkliga värdet minskat med försäljningskostnader beräknas.

Eftersom IFRS inte ger några ytterligare detaljerade riktlinjer och vi vill komprimera illustrationen har vi valt att efter de fem prognostiserade åren anta att företaget befinner sig i horisonten och därmed beräkna det återstående värdet med hjälp av Gordons formel. För att beräkna kassaflödena från den kassagenererande enheten utgår vi ifrån EBITDA som sedan minskas med förändringar i rörelsekapital och investeringar för bibehållande av produktionskapaciteten. Rörelsekapitalet och investeringarna är definierade som en procentuell andel av försäljningen. De förväntade framtida kassaflödena diskonteras tillbaka till 31 december 2005 där vi befinner oss just nu. Eftersom vi använder oss av en WACC-metod för att beräkna nuvärdet implicerar detta också en bibehållen kapitalstruktur. Vidare antar vi att tillgångarna växer i takt med försäljningen.

5.2.1 Sinus

För att beräkna framtida förväntade kassaflöden för Sinus utgår vi ifrån 2005 års försäljning på 15 000 MSEK som vi antar växer med 6 % de kommande fem åren och därefter med 3 %. Vi antar vidare en EBITDA-marginal på 12 %, ett rörelsekapital på 15 % av försäljningen, ett investeringsbehov på 3 % av försäljningen och en WACC före skatt på 9 %, vilka alla bibehålls i horisonten. Sinus antas också leverera ett resultat på 900 MSEK för 2005, ha totala bokförda tillgångar på 20 000 MSEK och bokförda skulder på 9 000 MSEK.

Tabell 5.2 – Sinus kassaflödesprognos

(Belopp i MSEK)	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011 (SS)
Försäljning	15 000	15 900	16 854	17 865	18 937	20 073	20 676
Rörelsekostnader utan avskrivningar	13 200	13 992	14 832	15 721	16 665	17 665	18 195
EBITDA	1 800	1 908	2 022	2 144	2 272	2 409	2 481
Rörelsekapital	2 250	2 385	2 528	2 680	2 841	3 011	3 101
Förändring i rörelsekapital		-135	-143	-152	-161	-170	-90
Investeringar för bibehållande av kapacitet	-375	-477	-506	-536	-568	-602	-620
FCF		1 296	1 374	1 456	1 544	1 636	1 770
DCF		1 188	1 155	1 122	1 091	1 060	1 884
Företagsvärde	24 500						
Rörelseskulder	9 000						
Nyttjandevärde	15 500						
Indata och antaganden							
Tillväxt försäljning	6%	6%	6%	6%	6%	6%	3%
EBITDA-marginal	12%	12%	12%	12%	12%	12%	12%
Rörelsekapital/försäljning	15%	15%	15%	15%	15%	15%	15%
Investeringar/försäljning	3%	3%	3%	3%	3%	3%	3%
WACC	9%	9%	9%	9%	9%	9%	9%

Antagandena om de framtida kassaflödena leder till ett företagsvärde på 24 500 MSEK då de diskonteras. För att beräkna nyttjandevärdet måste de skulder som är hänförliga till kassaflödenas genererande dras av. Detta ger oss ett nyttjandevärde på totalt 15 500 MSEK.

Tabell 5.3 – Sinus balansräkningar

Bokvärden Sinus 051231(MSEK)			
Tillgångar	20 000	EK	11 000
		Rörelseskulder	9 000
Totalt	20 000	Totalt	20 000

5.2.2 Filia och Soror

Modellen för att beräkna nyttjandevärdena för Filia och Soror är densamma som för Sinus. De två tänkta förvärven delar antaganden om framtiden vilka framgår av tabell 5.4. Företagen är till synes identiska med undantag för storlek på försäljning och tillgångar: Soror är fyra gånger större än Filia.

Tabell 5.4 – Antaganden för Filia och Soror

Indata	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011 (SS)
Tillväxt försäljning	15%	15%	15%	15%	15%	15%	3%
EBITDA-marginal	12%	12%	12%	12%	12%	12%	12%
Rörelsekapital/försäljning	15%	15%	15%	15%	15%	15%	15%
Investeringar/försäljning	3%	3%	3%	3%	3%	3%	3%
WACC	9%	9%	9%	9%	9%	9%	9%

Antagandena för de två förvärven är också identiska med Sinus förutom att de förväntas växa med 15 % under de fem kommande åren. I horisonten förväntas dock tillväxten sjunka till samma nivå som för Sinus.

Tabell 5.5 – Kassaflödesprognos för Filia

(Belopp i MSEK)	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011 (SS)
Försäljning	2 000	2 300	2 645	3 042	3 498	4 023	4 143
FCF		162	186	214	246	283	354
DCF		149	157	166	175	184	3 870
Företagsvärde	4 700						
Rörelseskulder	1 000						
Nyttjandevärde	3 700						

Av tabell 5.5 framgår att Filia är ett företag som under 2005 hade en försäljning på 2 000 MSEK och skulder värderade till 1 000 MSEK. Nyttjandevärdet blir därmed 3 700 MSEK i slutet av 2005.

Tabell 5.6 – Kassaflödesprognos för Soror

(Belopp i MSEK)	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011 (SS)
Försäljning	8 000	9 200	10 580	12 167	13 992	16 091	16 574
FCF		648	745	857	986	1 133	1 417
DCF		595	628	662	699	738	15 478
Företagsvärde	18 800						
Rörelseskulder	4 000						
Nyttjandevärde	14 800						

Av tabell 5.6 framgår Sorors värden som är fyra gånger större än Filias. Nyttjandevärdet för Soror är således 14 800 MSEK, det vill säga bara något under Sinus nyttjandevärde.

5.2.3 Förvärvet

Vid respektive förvärv görs analyserna som framgår i tabell 5.7.

Tabell 5.7 – Förvärvsanalys av Filia och Soror

Filia		Soror	
Marknadsvärde tillgångar	2 500	Marknadsvärde tillgångar	10 000
Marknadsvärde rörelseskulder	-1 000	Marknadsvärde rörelseskulder	-4 000
Nettotillgångar	1 500	Nettotillgångar	6 000
Köpeskillning	3 700	Köpeskillning	14 800
Goodwill	2 200	Goodwill	8 800

Vi tänker oss nu att Sinus gör endera av dessa förvärv, med de ovan angivna antagandena, vilket resulterar i följande konsoliderade balansräkningar för primärsegmentet STS om vi tänker oss att Sinus finansierar förvärvet med eget kapital.

Tabell 5.8 Konsoliderad balansräkning primärsegmentet STS efter förvärv

STS (Sinus och Filia) 051231				STS (Sinus och Soror) 051231			
Tillgångar Sinus	20 000	Eget kapital	14 700	Tillgångar Sinus	20 000	Eget kapital	25 800
Tillgångar Filia	2 500			Tillgångar Soror	10 000		
Goodwill	2 200	Rörelseskulder Sinus	9 000	Goodwill	8 800	Rörelseskulder Sinus	9 000
		Rörelseskulder Filia	1 000			Rörelseskulder Soror	4 000
Totalt	24 700		24 700	Totalt	38 800		38 800

5.3 EFFEKTEN AV VALET AV KASSAGENERERANDE ENHET

I detta avsnitt beskrivs hur nedskrivningsprövningen påverkas av att förvärvad goodwill fördelas på de delar i koncernen som förväntas dra nytta av förvärvet. Vi jämför denna situation med en nedskrivningsprövning av det förvärvade bolaget som fristående. Dessutom vill vi visa vilken effekt storleken på förvärvet har för nedskrivningsprövningen.

Vi befinner oss nu ett år efter de gjorda förvärven, i slutet av 2006. En ny prognos över de fem nästkommande åren samt antaganden om horisonten görs. Både företagsvärdet och skulderna har växt proportionerligt vilket ger nya nyttjandevärden på 4 232 MSEK för Filia och 16 926 MSEK för Soror. Förutsatt att prognosen som gjordes vid förvärvet stämde och kan utsträckas ytterligare ett år kommer inget nedskrivningsbehov av goodwill föreligga eftersom nyttjandevärdet i båda fallen överstiger det redovisade värdet. Detta framgår av tabell 5.9.

Tabell 5.9 - Nedskrivningsprövning av de förvärvade bolagen, fristående bolag, enligt förväntningarna

Nedskrivningsprövning	2006	Nedskrivningsprövning	2006
Tillgångar BV koncernen	2 875	Tillgångar BV koncernen	11 500
Rörelseskulder BV koncernen	1 150	Rörelseskulder BV koncernen	4 600
Goodwill BV koncernen	2 200	Goodwill BV koncernen	8 800
Redovisat värde	3 925	Redovisat värde	15 700
Nyttjandevärde	4 232	Nyttjandevärde	16 926
Nedskrivning av goodwill	0	Nedskrivning av goodwill	0

Det visade sig dock att de antaganden som gjordes om tillväxt och EBITDA-marginal var en aning optimistiska. Tillväxten och marginalen hamnade istället på 10 % vardera för 2006, en prognos som väntas hålla i sig de kommande fem åren. Även i horisonten väntas marginalen vara 10 %, medan tillväxten väntas ligga kvar på 3 % som i det ursprungliga antagandet. De nya antagandena leder till att de förväntade framtida kassaflödena måste justeras. En diskontering av de justerade kassaflödena leder till nyttjandevärdet 2 100 MSEK för Filia och 8 400 MSEK för Soror.

Vi tänker oss vidare att vi gör en nedskrivningsprövning av den goodwill som uppkom vid förvärvet. All goodwill ansågs då vara hänförlig till Filia respektive Soror eftersom inget annat företag i koncernen ansågs kunna dra nytta av förvärvet.

Tabell 5.10 – Nedskrivningsprövning av de förvärvade bolagen, fristående bolag, sämre än väntat

Filia	2006	Soror	2006
Tillgångar BV koncernen	2 750	Tillgångar BV koncernen	11 000
Rörelseskulder BV koncernen	1 100	Rörelseskulder BV koncernen	4 400
Goodwill BV koncernen	2 200	Goodwill BV koncernen	8 800
Redovisat värde	3 850	Redovisat värde	15 400
Nyttjandevärde	2 100	Nyttjandevärde	8 400
Nedskrivning av goodwill	1 750	Nedskrivning av goodwill	7 000

Vi börjar med att jämföra bokförda värden med nyttjandevärde för företagen då de är fristående som framgår av tabell 5.10 ovan. I båda fallen uppstår ett nedskrivningsbehov av goodwill. Om vi istället tänker oss att goodwillen som uppstår vid förvärvet av respektive företag även kommer Sinus till nytta, ska nedskrivningsprövningen istället göras på primärsegmentet STS. Företagsvärdena är de sammanlagda värdena av Sinus och respektive dotterbolag när dessa går sämre än förväntat.

Tabell 5.11 – Nedskrivningsprövning av primärsegmentet STS

STS (Sinus och Filia) (MSEK)	2006	STS (Sinus och Soror) (MSEK)	2006
Företagsvärde	29 391	Företagsvärde	38 991
Rörelseskulder	10 640	Rörelseskulder	13 940
Nyttjandevärde	18 751	Nyttjandevärde	25 051

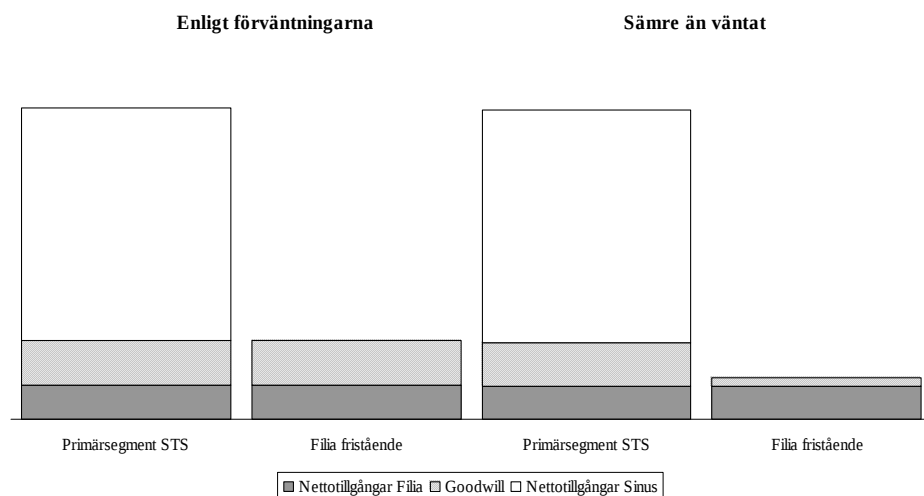
Nedskrivningsprövning	2006	Nedskrivningsprövning	2006
Tillgångar BV koncernen	23 950	Tillgångar BV koncernen	32 200
Rörelseskulder BV koncernen	10 640	Rörelseskulder BV koncernen	13 940
Goodwill BV koncernen	2 200	Goodwill BV koncernen	8 800
Redovisat värde	15 510	Redovisat värde	27 060
Nyttjandevärde	18 751	Nyttjandevärde	25 051
Nedskrivning av goodwill	0	Nedskrivning av goodwill	2 009

Av tabell 5.11 framgår två olika effekter. För det första uppstår ingen nedskrivning av goodwill inom STS när Sinus förvärvar Filia till skillnad från fallet när Filia ensamt bär all goodwill. Istället för en nedskrivning på 1 750 MSEK ledde nedskrivningsprövningen till ett bibehållet bokfört värde på goodwill. Detta beror på att det i Sinus som fristående bolag finns ett övervärde som dämpar effekten av att Filia går sämre än väntat. Dämpningen består i att nyttjandevärdet i Sinus överstiger dess bokförda nettotillgångar.

För det andra framgår att förvärvets storlek har betydelse för nedskrivningsprövningen. När denna görs för STS där Soror är det förvärvade bolaget noterar vi ett nedskrivningsbehov på 2 009 MSEK. Denna siffra kan jämföras med det tidigare nedskrivningsbehovet på 7 000 MSEK, då Soror prövades som ett fristående bolag. Den dämpande effekten av att prövningen utförs på primärsegmentsnivå märks även i detta fall.

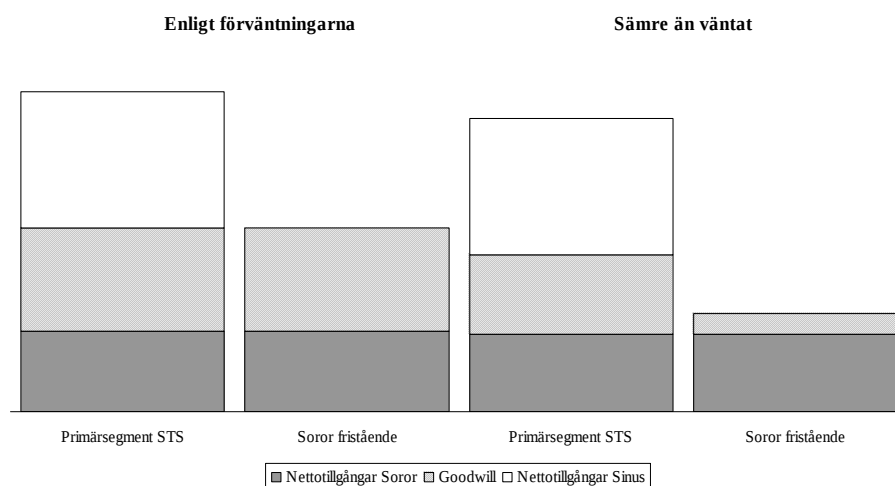
Effekterna kan sammanfattas i två diagram. Figur 5.3 visar hur goodwillen från förvärvet av Filia ej påverkas då Filia går sämre än väntat och nedskrivningsprövningen görs på primärsegmentet.

Figur 5.3 – Nedskrivningsprövning av Filia

De två första staplarna visar att när Filia går som förväntat uppstår inget nedskrivningsbehov av goodwill. Däremot ser vi tydligt att det beror på hur goodwillen allokerats när det går sämre än väntat för Filia om ett nedskrivningsbehov kommer uppstå.

Figur 5.4 – Nedskrivningsprövning av Soror

Även i Sorors fall föreligger inget nedskrivningsbehov när det går som förväntat. Däremot uppstår, till skillnad från Filias fall, ett nedskrivningsbehov oavsett hur goodwillen allokerats, dock av olika storlek.

Om vi återknyter till figur 5.1 ser vi hur den dämpande effekten som sammanslagningen gav upphov till kan förklaras. I exemplet med Sinus ovan finns ett implicit antagande om överlönsamhet i Sinus, eftersom marknadsvärderingen av företaget överstiger de bokförda värdena vilket i tabell 5.12 nedan beskrivs som oredovisad goodwill.

Tabell 5.12 – Sinus dämpande effekt

(Belopp i MSEK)	Sinus	Filia	Totalt
Nettotillgångar	11 660	1 650	13 310
Goodwill	4 991 ^a	2 200 ^b	7 191
<i>Totalt</i>	<i>16 651</i>	<i>3 850</i>	<i>20 501</i>

^a Ej redovisad goodwill, internt genererad

^b Redovisad goodwill, förvärvat

När nedskrivningsprövningen görs på en sammanslagen nivå är det eventuella övervärden i båda de sammanslagna enheterna som provas. Eftersom det endast är den goodwill som uppkom vid förvärvet som är redovisat i bokföringen kommer, som vi såg ovan, en nedskrivning först att absorberas av det oredovisade goodwillvärdet på 4 991 MSEK. Eftersom Filias nedskrivningsbehov understeg detta belopp innebär det ingen redovisad nedskrivning.

5.4 EN DISKUSSION AV ILLUSTRATIONEN

Vi är medvetna om att den värderingsmodell som används för att illustrera effekterna inte kan betraktas som en bra modell för att värdera företagen. Detta är inte heller meningen. Avsikten är att i så stor utsträckning som möjligt följa standardens föreskrifter och därmed illustrera dess effekter.

Ett första antagande som görs i illustrationen är att det råder ceteris paribus mellan åren och före och efter sammanslagningen för Sinus. Detta är förmodligen inte rimligt att förvänta sig av verkligheten, eftersom ett förvärvande bolag rimligen påverkas av samma marknadsförutsättningar som det förvärvade företaget. Således skulle den dämpande effekten av Sinus i ett sådant fall vara mindre, dock fortfarande befintlig, så länge som det förvärvande företaget inte påverkas mer än det förvärvade. Vi har dock valt att hålla så mycket som möjligt konstant för att tydliggöra effekten.

Ett antagande som görs i modellen är att de fiktiva företag gör nya femårsprognoser med ett horisontvärde på slutet för varje nytt år. Detta leder till att vi aldrig närmar oss horisonten utan horisontens inträffande hela tiden skjuts ett år på framtiden. Dels är detta förenligt med standardens utformning och dels är horisonten ett vanligt sätt att hantera den stora osäkerheten i bedömningen av händelser så långt i framtiden. I modellen antas att värden för tillväxt etc. som råder i år även kommer att råda de fem nästkommande åren. Att nästa år går som det föregående året är en rimlig gissning, förutsatt att ingen annan information finns att tillgå. Däremot är det orimligt att anta att detta skulle hålla i sig i evighet. Därför antas olika värden för de fem prognostiserade åren och horisonten.

I verkligheten görs naturligtvis de detaljerade prognoserna med all tillgänglig information av värde, vilket leder till att modellen är förenklad jämfört med verkligheten. Vi upplever dock inte detta som något problem, eftersom avsikten inte är att göra så goda prognoser som möjligt, utan så renodlat som möjligt illustrera vilken effekt utformningen av nedskrivningsprövningen har. Vi vill således understryka att det inte är de värden som åsatts tillväxt, försäljning etc. som är av betydelse. Istället är det effekten att goodwill kontinuerligt genereras då ett företag går bättre än avkastningskravet, samt att denna, vid en sammanslagning med ett förvärvat företag till en gemensam kassagenererande enhet, dämpar nedskrivningsbehovet.

6 Syfte 2: presentation av empirin

I detta kapitel presenteras de empiriska data som samlats in som stöd för uppsatsen. All information är hämtad från företagens årsredovisningar enligt förteckningen i avsnitt 9.4. Först beskrivs nedskrivningsprövningens utformning i företagen. Därefter presenteras översiktligt hur skillnaden i hanteringen av goodwill har påverkat företagen.

En omständighet för läsaren att ha i åminnelse genom detta avsnitt är att det endast finns två års data tillgänglig att studera för redovisning i enlighet med IFRS.¹⁰¹ Dessutom finns ett års data för att studera nedskrivningsprövningen. Dessa två år är ett stickprov ur en konjunkturcykel och kan således inte tas som representativa för ett genomsnitt över tiden. Skillnaden mellan redovisningsprinciperna leder ibland till oerhört drastiska skillnader.

6.1 NEDSKRIVNINGSPRÖVNINGENS UTFORMNING

Enligt IFRS ska viss information om hur nedskrivningsprövningen utförts, och de antaganden som ligger till grund för återvinningsvärdesberäkningen, redovisas. Denna information har systematiskt sammanställts för att kunna presenteras och möjliggöra en analys av hur företagen i urvalet genomför nedskrivningsprövningen av goodwill. Se även appendix C.

En av de parametrar som ska anges är vad som utgör en kassagenererande enhet till vilken goodwill allokateras. Denna information är sammanställd i tabell 6.1. Datan är indelad efter den aggregationsnivå som nedskrivningsprövningen är genomförd på.

*Tabell 6.1 – Kassagenererande enheter
Hela urvalet, 67 företag*

	Antal 2005
Koncernen	3
Primärsegment	28
Sekundärsegment	12
Lägre nivå	20
Ej angett	4
Sammanlagt	67

Den vanligaste aggregationsnivån är primärsegment, vilket typiskt sett utgörs av ett affärsområde. Värt att poängtera är att ett primärsegment inom de största företagen kan vara minst lika stort som hela koncernen bland de mindre företagen i urvalet. Som exempel kan nämnas att SCAs primärsegment Mjukpapper, vilken är den nivå som prövningen utförs på, har bokförda tillgångar som motsvarar de sammanlagda bokförda tillgångarna i Skanska, Peab och Intrum Justitia. De tjugo företag som utför prövningen på lägre nivåer, exempelvis enskilda bolag, har ofta genomfört ett större förvärv som enkelt kan särskiljas från övriga enheter. Telelogic, Astra Zeneca och Seco Tools är de enda företag där prövningen genomförs på koncernnivå, vilket motiveras med att koncernen endast har en rörelsegren. Värt att nämna är även att Ericsson har all goodwill allokerad till endast ett primärsegment, System, vars bokförda tillgångar med råge överstiger två stycken SCA Mjukpapper.

¹⁰¹ Nedskrivningsprövningar gjordes även tidigare i enlighet med IAS 36 om företaget ansåg att behov förelåg. Dock är 2004 det första år då nedskrivningsprövningen måste göras oavsett om ett behov föreligger eller ej. Eftersom nedskrivningsbehovet ett givet år är beroende av tidigare års nedskrivningar bör en studie göras på fristående år då flera företag gör nedskrivningar. Eftersom tidigare års nedskrivningsprövningar endast redovisades då ett behov för prövningen förelåg, är det inte lämpligt att använda den datan för en jämförande studie.

Intressant att notera är att Sandvik i sin not om immateriella tillgångar nämner att: ”[j]u högre organisatorisk (kassagenererande) nivå prövningen görs på, desto mindre är sannolikheten för identifiering av ett nedskrivningsbehov”.¹⁰² Sandvik gjorde sin prövning på primärsegmentsnivå och fann att: ”dessa prövningar har – med stor marginal – motiverat redovisade goodwillvärden”.¹⁰³

Tabell 6.2 – Nedskrivningar fördelat på kassagenererande enbet 2005
Hela urvalet, 67 företag

	Summa	Nedskrivning	Ej nedskrivning
Koncernen	3	0	3
Primärsegment	28	2	26
Sekundärsegment	12	6	6
Lägre nivå	20	8	12
Anges ej	4	0	4
	67		

Av tabell 6.2 framgår hur många av företagen som gjorde nedskrivningar av goodwill inom respektive aggregationsnivå.

6.2 SKILLNADEN MELLAN AV- OCH NEDSKRIVNINGAR

Avslutningsvis i detta kapitel visas några effekter som förändringen av hur goodwill ska behandlas efter förvärvet har lett till. För att enkelt illustrera hur stor effekt förändringen att inte längre skriva av goodwill utan istället årligen utföra nedskrivningsprövningar jämförs urvalets aggregerade kostnad för goodwill med omsättning och årets resultat. Som framgår av tabell 6.3 har förändringen lett till minskningar av kostnaden för goodwill.

Tabell 6.3 – Aggregerad kostnad för goodwill
Begränsat urval, 51 företag

(Belopp i MSEK)	2005 IFRS	2004 IFRS	2004	2003
Omsättning	1 543 260	1 452 751	1 447 361	1 361 827
Kostnader för goodwill	698	815	12 710	14 382
Årets resultat	104 682	81 520	72 301	27 412

År 2003, som visserligen var ett dåligt år, hade årets resultat ökat med omkring 50 %. Ett annat sätt att se på samma sak är att göra en beräkning på den genomsnittliga avskrivningstid för goodwill som årets kostnader för goodwill implicerar. I tabell 6.4 framgår att den genomsnittliga avskrivningstiden för goodwill har ökat från strax under 20 år till över 200 år.

Tabell 6.4 – Sammanlagd genomsnittlig avskrivningstid
Begränsat urval, 51 företag

	2005 IFRS	2004 IFRS	2004	2003
Akkumulerade anskaffningsvärden goodwill (MSEK)	200 016	166 130	238 290	237 052
Kostnader för goodwill (MSEK)	698	815	12 710	14 382
Genomsnittlig avskrivningstid (år)	287	204	19	16

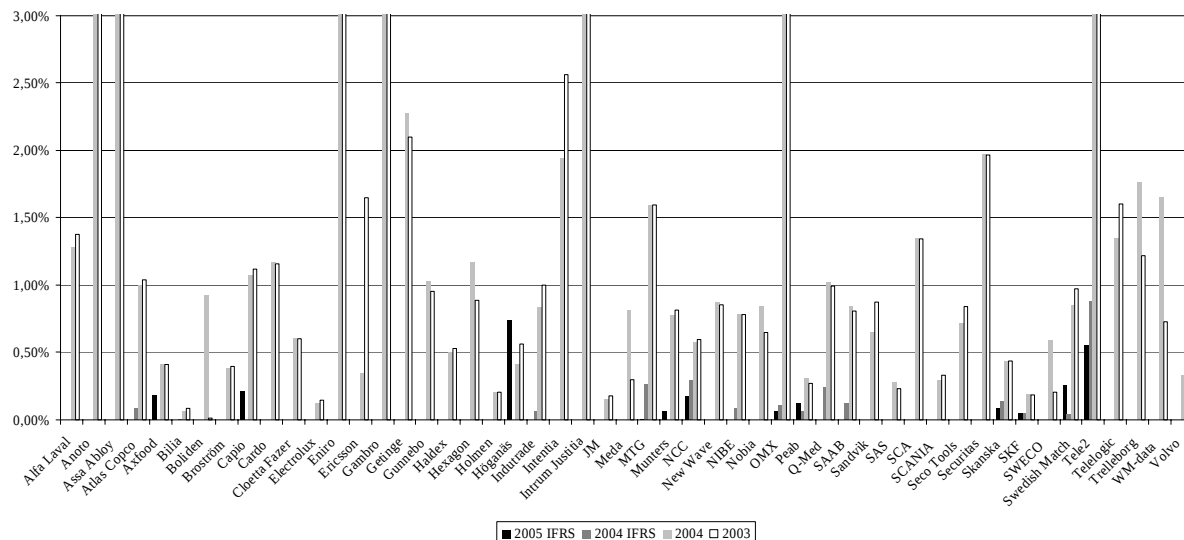
För att ge en fingervisning om effekten på förändringen av hur goodwill ska kostnadsföras för de enskilda företagen presenteras figur 6.1 där årets kostnader för goodwill har satts i förhållande till företagens omsättning det givna året. Diagrammet visar endast kostnader upp till 3 % av omsättningen, eftersom nedskrivningarna i enlighet med IFRS är försvinnande små i förhållande till de tidigare avskrivningarna. Några exempel på stor påverkan på ett enskilt bolag är Anoto Group, som 2004 hade avskrivningar på 25,9 % av omsättningen, Eniro 7,1 %, OMX 5,3 % och

¹⁰² Sandviks årsredovisning, 2005, s. 67.

¹⁰³ Ibid.

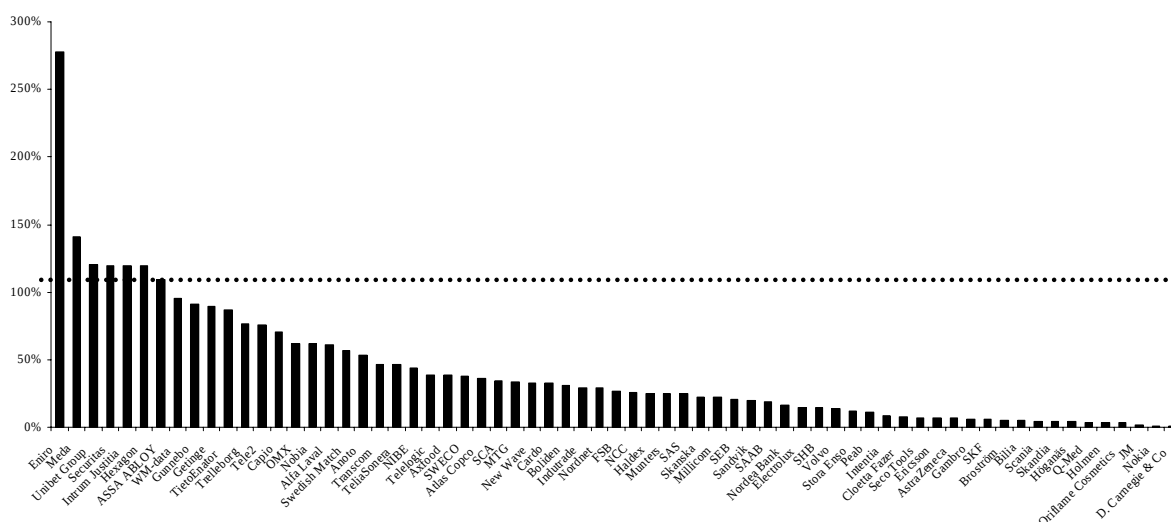
Tele2 med 4,4 %. Av dessa ledde nedskrivningsprövningen 2004 till nedskrivningsbehov för OMX på 0,1% och för Tele2 på 0,9 % av omsättningen. Varken Anoto Group eller Eniro gjorde någon nedskrivning.

Figur 6.1 – Avskrivningar och nedskrivningar i förhållande till omsättning 2003–2005
Begränsat urval, 51 företag

En intressant iakttagelse är att det enda företag som har nedskrivningar som ungefärligt är i samma storleksordning som tidigare avskrivningar är NCC. Deras sammanlagda kostnad för goodwill i enlighet med IFRS var omkring 50 % av den som redovisades i enlighet med svensk redovisningsstandard 2004. Ytterligare en iakttagelse är att Höganäs gjorde en nedskrivning 2005 på 0,7 % av omsättningen vilket något överstiger de tidigare årliga avskrivningarna.

Figur 6.2 – Goodwill i förhållande till eget kapital
Hela urvalet, 67 företag

För att få ytterligare perspektiv på vilken betydelse goodwill har för enskilda företag visas i figur 6.2 företagens goodwill i förhållande till redovisat eget kapital år 2005. Som diagrammet tydligt visar är goodwill i många företag en synnerligen stor tillgång. I Eniro, ett extremfall, översteg goodwill eget kapital med 178 %.

7 Syfte 2: analys av empirin

I detta kapitel analyseras den insamlade empirin för att belägga väsentliga effekter av nedskrivningsprövningens utformning. Inledningsvis analyseras aggregationsnivåns betydelse för nedskrivningsprövningen. Sedan analyseras huruvida oredovisad goodwill aktiveras. Till sist diskuteras goodwillens storleksmässiga påverkan på den finansiella rapporteringen.

7.1 AGGREGATIONSNIVÅNS BETYDELSE

I kapitel 5 visades att standardens utformning tillsammans med att företag genererar intern goodwill kan innebära att nedskrivningsbehovet dämpas. För att illustrera effekten har värden antagits, men det är inte dessa värden i sig som är det väsentliga, utan den effekt som åstadkoms genom att nedskrivningsprövningen sker på en aggregerad nivå där organiskt växande enheter blandas med förvärvade. Utifrån standardens utformning kan vi därmed förvänta oss, som illustrationen visar, att företag som utför nedskrivningsprövningen på en mer aggregerad nivå i större utsträckning än andra undgår nedskrivningar.

Den data som samlats ger ett visst underlag att försöka bestämma om ett sådant samband föreligger även i praktiken och inte enbart är ett teoretiskt resonemang. Datan om vilken nivå som företagen genomför nedskrivningsprövningen på och om dessa företag har gjort några nedskrivningar under 2005 ger ett statistiskt material. Ett χ^2 -test används för att utröna om det föreligger något beroende mellan variablerna. För en komplett genomgång av den statistiska metoden samt testet hänvisar vi till appendix B.

Tabell 7.1 – Nedskrivning beroende på kassagenererande enhet 2005
Hela urvalet, 67 företag

	Antal	Nedskrivning	Ej nedskrivning
Primärsegment och koncern	31	6%	94%
Sekundärsegment	12	50%	50%
Lägre nivå	20	40%	60%
	67		

I tabell 7.1 beskrivs sambandet mellan aggregationsnivå på den kassagenererande enhet till vilken goodwill har allokerats och behovet av nedskrivning. Som tydligt framgår finns ett samband mellan dessa två variabler. Beroendet är statistiskt säkerställt på signifikansnivån 0,25 %. χ^2 -testet visar dock enbart att det föreligger ett beroende mellan variablerna och ingenting om kausaliteten, dess riktning eller sambandets styrka. Kausaliteten är fastställd eftersom det är nedskrivningsprövningen som leder till nedskrivningar. Det vore märkligt att tänka sig att företagen väljer att få eller inte få nedskrivningar, vilket sedan skulle ge en viss nivå att genomföra nedskrivningsprövningen på. Angående sambandets riktning, det vill säga om allokering till en viss aggregationsnivå leder till fler eller färre nedskrivningar, framgår av tabell 7.1. Där framgår att i fallet med primärsegment gör endast 6 % av företagen nedskrivningar. När det gäller de andra två kategorierna går det inte att med visshet uttala sig om riktningen.

Sammantaget utgör detta ett empiriskt stöd för att det är rimligt att anta att effekten som illustrerats i avsnitt 5.3 även förekommer i verkligheten. Effekten är tydlig när det gäller primärsegment och koncern, eftersom detta är en synnerligen aggregerad nivå. Det är värt att komma ihåg att en nedskrivningsprövning på denna aggregationsnivå i många fall är att likställa storleksmässigt med att ett annat mindre företag skulle göra en prövning på koncernnivå.

7.1.1 Empirins brister

Som tidigare nämnts är denna data endast befintlig för 2005. Detta innebär att det stöd som funnits för att aggregationsnivån för nedskrivningsprövningen påverkar förekomsten av nedskrivningar endast säger något om redovisningsåret 2005. Nedskrivningsbehovet påverkas av flera faktorer, där företagets konjunkturcykel är en. Konjunkturcykeln påverkar uppskattningen av framtida kassaflöden, vilket påverkar värderingen och därmed också nedskrivningsprövningen. Eftersom 2005 endast är en ögonblicksbild av något som egentligen borde vara en fullständig konjunkturcykel går det inte att generalisera dessa resultat över tiden. Redovisningsåret 2005 var dessutom ett bra år för många företag. Med tanke på detta är det svårt att uttala sig om effekter i en lågkonjunktur där stora delar av företagen går dåligt. För att kunna uttala sig med en någorlunda säkerhet behöver motsvarande information även inhämtas för dessa år.

7.2 AKTIVERING AV OREDOVISAD GOODWILL

Det är omöjligt för oss att empiriskt belägga huruvida oredovisad goodwill aktiveras. För det första beror det på vilken syn som anläggs på förvärvad goodwill, det vill säga om den har en evig livslängd eller ej. För det andra är det svårt att bestämma exakt vilka framtida övertvinster som det förvärvande företaget en gång betalade för. Det enda vi kan uttala oss om med stöd från empirin är att nedskrivningarna inte på långa vägar når upp till nivån på årets förvärv, vilket framgår av tabell 6.4, där årets förvärv minst uppgick till ca 40 miljarder SEK. Således noteras att det totala värdet på redovisad goodwill har ökat, vilket åtminstone inte talar emot resonemanget om att de sammanlagda övervärdena successivt redovisas i allt högre grad. Detta återspeglas också i den dramatiskt förlängda implicerade livslängden för goodwill.

Återigen, bör detta ses i ljuset av kritiken ovan om att 2005 endast är ett år, ur något som bör vara en serie, och att antalet förvärv som görs ett givet år är allt för stokastiskt för att kunna leda till någon slags slutsats. Vi har dock valt att diskutera detta utan att därmed dra någon slutsats.

7.3 ...OCH VEM BRYR SIG?

I mångt och mycket är naturligtvis uppsatsens ämne ett synnerligen teoretiskt problem. Vi utgår från ett problem som uppstår i en standard som trots allt ändå inte är en odiskutabel sanning. Därtill kan goodwill ofta uppfattas som den mest svårtillgängliga och abstrakta tillgången som tas upp i en balansräkning. Denna är dessutom inte direkt kassaflödespåverkande, utan har endast en indirekt effekt. Sammantaget kan det därför lätt upplevas som att detta endast är ett akademiskt problem som varken företagen eller någon berörd bryr sig om.

Emellertid har denna förändring, som åskådliggjordes i avsnitt 6.2, lett till en avsevärd påverkan på redovisningen. Företagens årliga kostnad för goodwill har dramatiskt minskat. Eftersom någon längre serie av data inte finns är det svårt att säga om denna minskning är uthållig, men det förefaller osannolikt att en så dramatisk ökning av nedskrivningarna sker att det uppväger de låga nivåer som noterats under 2004 och 2005 för att genomsnittet ska hamna på nivåer som är jämförbara med tidigare avskrivningar.

Kostnaden för goodwill under 2004 och 2005 är mindre än en tiondel jämfört med tidigare års avskrivningar. Av de tio företag som 2004 hade störst kostnader för goodwill, i förhållande till omsättning, gjorde endast två företag några nedskrivningar under 2004 eller 2005. Dessa företags sammanlagda kostnad för avskrivningarna av goodwill 2004 var 5 822 MSEK att jämföra med sammanlagda nedskrivningar under 2004 och 2005 på 661 MSEK. Som det tydligt framgår är skillnaden mellan av- och nedskrivningar enorm.

Av figur 6.2 framgår att det finns flera företag som har bokförda värden på goodwill som överstiger det bokförda värdet på eget kapital. Eftersom goodwill är aktiverade framtida övervinster, och därmed rent teoretiskt borde successivt kostnadsföras för att matcha övervinster inträffande, innebär det att det egna kapitalet i framtiden kommer minskas med samma belopp som goodwilltillgången är aktiverad som. Eftersom denna tillgång inte kan särskiljas från företaget i sig är det svårt att tänka sig något sätt för företaget att realisera tillgången genom avyttring. Endast då de enheter med vilken goodwillen är förknippad avyttras kan tillgången möjligen realiseras, men då under förutsättningen att även förvärvaren delar förväntningarna om framtiden som gett upphov till goodwillen. I synnerhet måste därför av- eller nedskrivning av goodwill för de företag som har extremt stora goodwillposter utgöra en fråga av stor betydelse. Det är naturligtvis inte eventuella nedskrivningar i sig som är risken för dessa företag, utan den information som dessa representerar, det vill säga att deras investeringar i förvärv går sämre än förväntat.

I tabell 6.4 beräknades att den implicita livslängden på företagens goodwill för 2005 och 2004 är 287 respektive 204 år. Intuitivt är det orimligt att tänka sig att det är den goodwill som initialt förvärvades som fortfarande genererar synergier om två hundra år. Precis som ovan nämnts är det för tidigt att med säkerhet uttala sig om tillgångens livslängd kvarstår på denna nivå uthålligt. Om nedskrivningarna på sikt skulle fortsätta vara på samma låga nivå, innebär det att vi med säkerhet kan dra slutsatsen att den goodwillpost som redovisas till största delen kommer bestå av oredovisad goodwill.

För att förstå vad nedskrivningarna egentligen säger fordras en användare som förstår de följder som standardens utformning har. En av anledningarna som IASB angett som bärande för att införa nedskrivningsprövning av goodwill istället för avskrivningar är att denna metod skulle innebära mer information för analytiker. För att detta argument ska vara hållbart krävs naturligtvis att den utökade informationsmängden verkligen redovisas, vilket kan konstateras hittills inte alltid är fallet. Dessutom krävs att användaren inser att goodwillposten innehåller aktiverad internt genererad goodwill och om så önskas på något sätt tar hänsyn till detta. Visserligen är det samma grundläggande ekonomiska händelser som ger upphov till goodwill och dessa är i princip opåverkade av redovisningssätt vilket innebär att händelsen bör värderas likadant oavsett redovisningssätt. Detta leder till diskussionen huruvida marknaden ser igenom redovisningen till den underliggande ekonomiska verkligheten. Diskussionen om redovisningsmetoden för goodwill spelar någon roll mynnar därför i frågan om hur bra marknaden fungerar och om extra information verkligen leder till bättre marknader, vilket ligger utanför omfattningen av denna uppsats.

8 Slutsatser

I en uppsats där logisk argumentation ligger till grund för analysen, kan vi endast dra slutsatser av karaktären att något rimligen bör förhålla sig på ett visst sätt. För att vederlägga att något är på ett visst sätt krävs ett empiriskt material som belägger resonemanget med fakta. Nedan ska ordet *förmodligen* därmed läsas som ”rimligen logiskt men ej empiriskt fastställt”.

En slutsats vi kan dra är att internt genererad goodwill *förmodligen* aktiveras successivt i balansräkningen, eftersom nedskrivningsprövningen görs på kassaflöden hänförliga till goodwill som helhet. Diskrepansen mellan vad som provas och den redovisade tillgången leder *förmodligen* till att det som i förlängningen redovisas är det som provas. Det redovisade beloppet innefattar således efter en viss tid *förmodligen* både internt genererad goodwill och förvärvad, givet att den förvärvade goodwillen har en livslängd som understiger företagets övervärden som helhet.

En andra slutsats vi kan dra är att mer och mer av de sammanlagda övervärdena i företagen *förmodligen* aktiveras i redovisningen. Även detta förutsätter att den sammanlagda förvärvade goodwillen har en livslängd som understiger de sammanlagda övervärdena som helhet.

En tredje slutsats är att aggregationsnivån på den kassagenererande enheten till vilken goodwill har allokerats för nedskrivningsprövning *förmodligen* har betydelse för om en nedskrivning görs. En högre aggregationsnivå leder *förmodligen* till en mindre risk för nedskrivningar, eftersom företagets oredovisade goodwill dämpar behovet av nedskrivningar i större grad än eljest. Således leder detta *förmodligen* till ett påskyndande av aktiveringen av internt genererad goodwill genom att nedskrivningarna i större utsträckning uteblir.

En fjärde slutsats är att aggregationsnivån på den kassagenererande enheten till vilken goodwill har allokerats för nedskrivningsprövningen 2005 för vårt urval av 67 företag *har* betydelse för om en nedskrivning gjorts. Den tydligaste effekten är att en mycket hög aggregationsnivå, primärsegment eller koncern, leder till klart färre nedskrivningar än om prövningen utförs på lägre aggregationsnivåer, vilket fastställts på signifikansnivån 0,25 %.

8.1 UPPSLAG TILL VIDARE UNDERSÖKNINGAR

Ett uppslag till vidare undersökning är att se vilken vikt aktiemarknaden fäster vid nedskrivningsprövningen, den information som presenteras i samband med denna samt nedskrivning av goodwill över huvud taget. Denna fråga är viktig av flera anledningar, främst kanske för att IASB motiverar införandet av nedskrivningsprövningen med att denna behandling ger mer användbar information än systematiska avskrivningar.

En ytterligare intressant fråga är att noggrannare studera hur standarden sätts. Vi har under arbetet med denna uppsats flera gånger stött på inkonsekvenser av mer eller mindre vikt i IFRS. Utöver detta antogs denna regel mot majoriteten av respondenternas föreslagna behandling. Hur kommer det sig att IASB kommer till andra slutsatser än de standarden är till för?

9 Referenser

9.1 LITTERATUR

Alexander, D., Nobes, C. (2001), *Financial Accounting – An International Introduction*. Pearson Education Limited, Harlow.

Brealy, R. A., Myers, S. C., Allen, F. (2006), *Corporate Finance*. 8 internationella uppl. McGraw-Hill/Irwin, New York.

Brockington, R. (1996), *Accounting for intangible assets – A new perspective on the true and fair view*. Addison-Wesley Publishers Ltd., Cambridge.

Henning, S. L., Lewis, B. L., Shaw, W. H. (2000), Valuation of the Components of Purchased Goodwill. *Journal of Accounting Research*, Vol. 38, No. 2, ss. 375-386.

Jennings, R., Robinson, J., Thompson II, R. B., Duvall, L. (1996), The Relation Between Accounting Goodwill Numbers and Equity Values. *Journal of Business, Finance and Accounting*. Vol. 23, No 4. ss. 13-534.

Johnson, L. T., Petrone, K. R., (1998), Is goodwill an asset? *Accounting Horizons*, ss. 293-303.

Leake, P. D. (1921), *Commercial Goodwill*. Sir Isaac Pitman & Sons Ltd., London.

Massoud, M. F., Raiborn, C. A. (2003), Accounting for goodwill: Are we better off? *Review of Business*, 24 (2) ss. 26-33.

Moehrle, S. R., Reynolds-Moehrle, J. A. (2001), Say good-bye to pooling and goodwill amortization. *Journal of Accountancy*, 192 (3) ss. 31-37.

Newbold, P., Carlson, W. L., Thorne, B. (2003), *Statistics for business and economics*. 5 uppl. Pearson Education Inc., Upper Saddle River.

Radebaugh, L. H., Gray, S. J. (2002), *International accounting and multinational enterprises*. 5 uppl. John Wiley & Sons Inc., New York.

Schroeder, R. G., Clark, M. W., Cathey, J. M. (2005), *Financial accounting theory and analysis*. 8 uppl. John Wiley & Sons Inc., New York.

Schuster, W. (2005), *Group accounting – an analytical approach*. Studentlitteratur, Lund.

Sillén, O. (1925), *Om värdering av goodwill – Föredrag hållet å den interskandinaviska revisorskongressen i Kristiania, augusti 1924*. S. & Jul Sørensens Boktrykkeri, Oslo.

Sillén, O. (1943), *Om värdering av Goodwill – Särtryck ur "Om goodwill"*. Esselte, Stockholm.

Thomasson, J. (2004), *Extern redovisning och finansiell analys*. 11 uppl. Liber Ekonomi, Malmö.

White, G. I., Sondhi, A. C., Fried, D. (2003), *The Analysis and Use of Financial Statements*. 3 uppl. Wiley & Sons, Hoboken.

9.2 INTERNETKÄLLOR

Ernst & Young (2004), *Guide till IFRS 3 Företagsförvärv*. Upplaga Juni 2004. www.ey.com/se 2006-03-06.

9.3 REDOVISNINGSTANDARDER OCH FÖRORDNINGAR

Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1606/2002 av den 19 juli 2002 om tillämpning av internationella redovisningsstandarder.

IASB's – Conceptual Framework

IAS 36 – Impairment of assets samt IAS 36 Basis for Conclusions och appendix

IAS 38 – Intangible assets

IFRS 3 – Business combinations samt IFRS 3 Basis for Conclusions

9.4 ÅRSREDOVISNINGAR

Alfa Laval, årsredovisningar: 2005 och 2004.

Anoto, årsredovisningar: 2005, 2004 och 2003.

Assa Abloy, årsredovisningar: 2005 och 2004.

AstraZeneca, årsredovisning: 2005.

Atlas Copco, årsredovisningar: 2005, 2004 och 2003.

Axfood, årsredovisningar: 2005 och 2004.

Bilia, årsredovisningar: 2005, 2004 och 2003.

Boliden, årsredovisningar: 2005 och 2004.

Broström, årsredovisningar: 2005, 2004 och 2003.

Capio, årsredovisningar: 2005 och 2004.

Cardo, årsredovisningar: 2005 och 2004.

Cloetta Fazer, årsredovisningar: 2005, 2004 och 2003.

D. Carnegie & Co, årsredovisning: 2005.

Electrolux, årsredovisningar: 2005 och 2004.

Eniro, årsredovisningar: 2005 och 2004.

Föreningssparbanken, årsredovisning: 2005.

Gambro, årsredovisningar: 2005 och 2004.

Getinge, årsredovisningar: 2005, 2004 och 2003.

Gunnebo, årsredovisningar: 2005, 2004 och 2003.

Haldex, årsredovisningar: 2005, 2004 och 2003.

Hexagon, årsredovisningar: 2005 och 2004.

Holmen, årsredovisningar: 2005 och 2004.

Höganäs, årsredovisningar: 2005, 2004 och 2003.

Indutrade, årsredovisningar: 2005 och 2004.

Intentia, årsredovisningar: 2005, 2004 och 2003.

Intrum Justitia, årsredovisningar: 2005 och 2004.

JM, årsredovisningar: 2005 och 2004.

Meda, årsredovisningar: 2005 och 2004.

Millicom International Cellular, årsredovisning: 2005.

MTG, årsredovisningar: 2005, 2004 och 2003.

Munters, årsredovisningar: 2005, 2004 och 2003.

NCC, årsredovisningar: 2005 och 2004.

New Wave, årsredovisningar: 2005, 2004 och 2003.

NIBE, årsredovisningar: 2005, 2004 och 2003.

Nobia, årsredovisningar: 2005 och 2004.

Nokia, årsredovisning: 2005.

Nordea Bank, årsredovisning: 2005.

Nordnet, årsredovisning: 2005.
OMX, årsredovisningar: 2005, 2004 och 2003.
Oriflame Cosmetics, årsredovisning: 2005.
PEAB, årsredovisningar: 2005 och 2004.
Q-Med, årsredovisningar: 2005 och 2004.
SAAB, årsredovisningar: 2005 och 2004.
Sandvik, årsredovisningar: 2005 och 2004.
SAS, årsredovisningar: 2005 och 2004.
Scania, årsredovisningar: 2005, 2004 och 2003.
Seco Tools, årsredovisningar: 2005 och 2004.
Securitas, årsredovisningar: 2005 och 2004.
Skandia Försäkringsab, årsredovisning: 2005.
Skandinaviska Enskilda Banken, årsredovisning: 2005.
Skanska, årsredovisningar: 2005 och 2004.
SKF, årsredovisningar: 2005, 2004 och 2003.
Stora Enso, årsredovisning: 2005.
Sweco, årsredovisningar: 2005, 2004 och 2003.
Swedish Match, årsredovisningar: 2005 och 2004.
Svenska Cellulosa AB, SCA, årsredovisningar: 2005 och 2004.
Svenska Handelsbanken, årsredovisning: 2005.
Tele2, årsredovisningar: 2005 och 2004.
Telefonaktiebolaget L. M. Ericsson, årsredovisningar: 2005, 2004 och 2003.
Telelogic, årsredovisningar: 2005, 2004 och 2003.
TeliaSonera, årsredovisning: 2005.
TietoEnator, årsredovisning: 2005.
Transcom WorldWide, årsredovisning: 2005.
Trelleborg, årsredovisningar: 2005 och 2004.
Unibet Group, årsredovisning: 2005.
WM-data, årsredovisningar: 2005 och 2004.
Volvo, årsredovisningar: 2005, 2004 och 2003.

Appendix A – Förkortningar och definitioner

IFRS – *International Financial Reporting Standards*. I texten anges löpande hänvisningar till standarderna som helhet, vilken utgörs av IFRS, IAS och IFRIC, som enbart IFRS eller ”standarden”.

IAS – *International Accounting Standards*. Tidigare utgivna redovisningsstandarder, ersätts successivt av IFRS.

IFRIC – *International Financial Reporting Interpretations Committee*. Utfärdar tolkningar av IFRS och IAS, tolkningarna utgör en del av standarden och ska följas av de som redovisar i enlighet med denna.

SFAS – *Statements of Financial Accounting Standards*. De dokument som reglerar den amerikanska redovisningsstandarden.

WACC – *Weighted Average Cost of Capital*. Ett företags vägda genomsnittliga kapitalkostnad.

FCF – *Free Cash Flow*. Den del av årets kassaflöden som fritt kan disponeras av företags intressenter.

DCF – *Discounted Cash Flow*. Kassaflödena diskonterade till ett nuvärde.

Stabilt tillstånd – *Steady state*. Ett teoretiskt begrepp som används för att hantera den stora osäkerhet som råder vid antaganden som ligger långt fram i tiden. De antaganden som görs om detta tillstånd brukar vanligen vara försiktiga, förenklade och grova generaliseringar.

Gordons formel – $NPV = \frac{CF_T}{r_E - g_T}$ där CF är kassaflöden i horisonten T som förväntas växa med g och har kapitalkostnaden r_E som diskonteringsränta vilket resulterar i nuvärdet NPV.

Pooling of interest – En sammanslagning av två likar som innebär att alla balansposter behåller sina ursprungliga värden och att ingen goodwill därmed redovisas. Ej längre tillåten.

Förvärvsmetoden – Den vanligen förekommande metoden för att redovisa förvärv. Innebär att samtliga tillgångar och skulder marknadsvärderas och att en eventuell skillnad mellan köpeskillingen och nettotillgångarna redovisas som goodwill.

Appendix B – Statistisk metod och χ^2 -test

Som tidigare noteras är det inte segmentsnivån i sig som påverkar om nedskrivning sker eller inte utan snarare om det finns oredovisade goodwillvärden i den kassagenererande enheten.

Klassningen av variablerna är dock gjord utifrån den information som lämnas av företagen vilket är den information som en extern bedömare av företaget ges.

Tabell B.1 – Empiri sammanställd för test

Aggregationsnivå	Nedskrivning	Ej nedskrivning	Summa
Primärsegment koncern	2	29	31
Sekundärsegment	6	6	12
Lägre nivå	8	12	20
Summa	16	47	63

Av tabell B.1 framgår att två variabler slagits ihop, primärsegment och koncern, samt att de fyra företag som inte uppgav vilken nivå de utförde testet på utesluts. Sammanslagningen motiveras med att testen är utförda på en mycket hög organisatorisk nivå som i många fall kan likställas. Vi har också valt att kalla det som inte testas på en hög nivå för lägre nivå vilket innefattar allt från strax under sekundärsegment till enskilda företag.

Tabell B.2 – Beräknade förväntade värden

Aggregationsnivå	Nedskrivning	Ej nedskrivning	Summa
Primärsegment koncern	7,9	23,1	31
Sekundärsegment	3,0	9,0	12
Lägre nivå	5,1	14,9	20
Summa	16	47	63

Som framgår av tabell B.2 understiger endast 1 av de 6 förväntade värdena 5 samtidigt som det totala urvalet är överstiger 40. Eftersom Cochrans regel säger att om urvalet är större än 40 och mindre än 20 % av de förväntade värdena understiger 5 är ett χ^2 -test ett lämpligt tillvägagångssätt för att avgöra om det finns ett beroendet mellan två variabler. Det ställs dock ytterligare krav på det statistiska underlaget för att ett χ^2 -test ska bli tillämpligt för att kunna dra generella slutsatser om populationen i stort:¹⁰⁴

- Företagen måste vara slumpmässigt dragna ur populationen
- Oberoende observationer

Som framgick av metodbeskrivningen i kapitel 2 gjordes inte ett slumpmässigt urval av företag eftersom alla företag som har ett börsvärde på mer än 3 miljarder undersökts. Detta snedvrider urvalet en aning vilket gör det svårt att generalisera om sambandet gäller i övrigt. Det kan vara så att det finns ett samband mellan företagets storlek och mängden oredovisad goodwill. Detta skulle i så fall påverka möjligheterna till att generalisera resultatet. Vi anser dock att det är mest intressant att se till hur nedskrivningsprövningens utformning påverkar de stora internationella företagen. Dessutom täcker urvalet in ca 95 % av det totala börsvärdet i Sverige.

Kravet om oberoende observationer kan sägas vara uppfyllt eftersom varje företag troligen gör sitt test oberoende av andra företag. Eftersom vi har en tabell med 2 kolumner och 3 rader beräknar vi antalet frihetsgrader på testet till $(2-1)*(3-1) = 2$. Sammantaget leder detta till att vi

¹⁰⁴ Newbold et al, 2003, s. 566 ff.

kan dra slutsatsen att ett χ^2 -test med 2 frihetsgrader är befogad. Därmed ställs de två grundhypoteserna nedan upp:

H_0 : Det finns inget samband mellan aggregationsnivån på nedskrivningsprövningen och om det resulterar i en nedskrivning för år 2005 för företag större än 3 miljarder.

H_1 : Det finns ett samband mellan aggregationsnivån på nedskrivningsprövningen och om det resulterar i en nedskrivning för år 2005 för företag större än 3 miljarder.

Dessa hypoteser testas på en signifikansnivå om 5%. Således förkastas H_0 om $p < 0,05$.

För att beräkna χ^2 -värdet används följande:

$$\chi^2 = \sum_{\text{Alla celler}} \frac{(O_i - E_i)^2}{E_i} \quad \text{och} \quad E = \frac{n_r n_k}{n}$$

Där: O = observerad data
 E = förväntat utfall
 n_r = totala antalet i raden
 n_k = totala antalet i kolumnen
 n = totala mängden.

Vi ställer därmed upp tabell B.3 som visar alla beräknade avvikelser:

Tabell B.3 – χ^2 -värdet beräknat

Aggregationsnivå	Nedskrivning	Ej nedskrivning	Summa
Primärsegment koncern	4,4	1,5	5,9
Sekundärsegment	2,9	1,0	3,8
Lägre nivå	1,7	0,6	2,3
Summa			11,96

Summan av alla avvikelser är: $\chi^2 = 11,96$

Därefter beräknas testets p-värde med 2 frihetsgrader: $p = 0,0025$

Eftersom $0,0025 < 0,05$ förkastar vi H_0 .

Slutsatsen är att vi på en signifikansnivå om 5 % fastslår att det finns ett samband mellan aggregationsnivån på nedskrivningsprövningen och sannolikheten för att en nedskrivning uppstår i urvalet. Detta är ett högst signifikant resultat och för att komplettera med ett styrkemått beräknar vi även Cramers V i intervallet mellan 0 och 1.

$$\text{Cramer's } V = \frac{\chi^2}{N(k-1)} = \frac{11,96}{63(2-1)} = 0,44$$

Där N = samplets storlek, och
 k = minsta av antalet rader och antalet kolumner

Detta visar att sambandet sammantaget är signifikant men av moderat styrka.

Appendix C – Tabeller och diagram

Tabell C.1 – Redovisad information om nedskrivningsprövningen

Hela urvalet, 67 företag

	Sammanlagt	Angett	Ej angett	Angett (%)	Ej angett (%)
Diskonteringsränta	67	59	8	88%	12%
Kassagenererande enhet	67	63	4	94%	6%
Återvinningsvärdesberäkning	67	62	5	93%	7%
Explicit prognostid	67	49	18	73%	27%
Om horisontvärde används	67	46	21	69%	31%
Tillväxttakt, om horisontvärde används	37	29	8	78%	22%

Tabell C.2 – Återvinningsvärdesberäkning

Hela urvalet, 67 företag

	Antal 2005
Nyttjandevärde	58
Nyttjande- och verkligt värde minskat med försäljningskostnader	4
Ej angett	5
<i>Sammanlagt</i>	<i>67</i>

Tabell C.3 – Explicit prognostid och horisontvärde

Hela urvalet, 67 företag

Explicit prognostid	Antal 2005	Horisont	Ej horisont	Ej angett om horisont används
Mindre än 3 år	5	4	1	
Antal 3 år	17	13	4	
Antal 5 år	21	17	2	2
Antal 10 år	5		2	3
Över 10 år	1		1	
Antal ej angivna	18	2		16
<i>Sammanlagt</i>	<i>67</i>	<i>36</i>	<i>10</i>	<i>21</i>

Tabell C.4 – Tillväxt i horisonten

Hela urvalet, 67 företag

	Antal 2005
0%	6
>0 till 1 %	0
>1 till 2 %	11
>2 till 3%	10
>3%	2
Ej horisont	9
Anges ej, trots horisont	8
Anger ej om horisont används	21
<i>Sammanlagt</i>	<i>67</i>